

РІК LVI. Ч. 11

ЛИСТОПАД — 1999 — NOVEMBER

№ 11, VOL. LVI

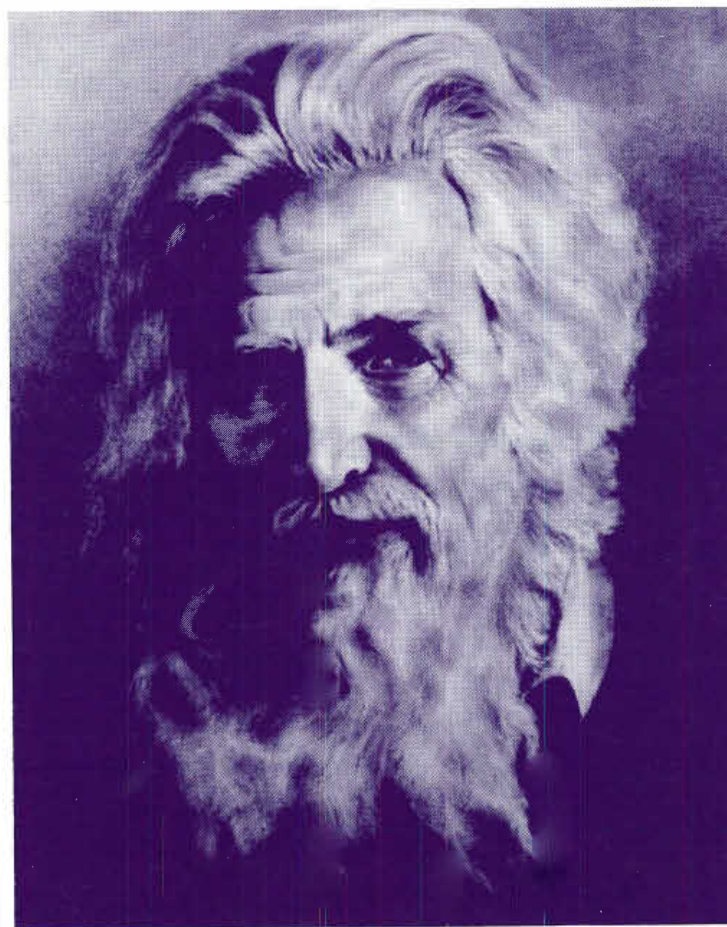
НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

РІК LVI

ЛИСТОПАД

Ч. 11

Виходить раз у місяць
видає
СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація
Засновник Українського Музею в Нью-Йорку

Головний редактор — **Ірена Чабан**
Редактор англомовної частини — **Тамара Стадниченко**

Редакційна колегія:

Ірина Куровицька — Голова Союзу Українок Америки
Марта Богачевська-Хом'як
Любов Волинець
Іванна Ганкевич
Анна-Галія Горбач
Іванна Рожанковська
Ярослава Рубель — член Екзекутиви СУА для справ преси
Марта Тарнавська

Адреса редакції: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Адміністратор-бухгалтер — **М. Оріся Яцусь**
Тел./Факс: (732) 441-9377

Річна передплата в США

Для членів СУА ..... \$ 25.00
Для інших передплатників ..... \$ 30.00
Поодиноке число ..... \$ 3.00
В країнах поза межами США ..... US \$ 40.00

OUR LIFE

VOL. LVI

NOVEMBER

№ 11

Published by
UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.
Non-profit organization
Founders of The Ukrainian Museum in New York, N.Y.

Editor-in-Chief — **Irena Chaban**
English Editor — **Tamara Stadnychenko**

Contributing Editors:

Iryna Kurowyckyj — UNWLA Inc. President
Martha Bohachevsky Chomiak
Lubow Wolynets
Iwanna Hankewych
Anna-Halia Horbach
Iwanna Rozankowskyj
Jaroslawa Rubel — UNWLA Inc. Press Chair
Martha Tarnawsky

Editorial Office: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Business administrator — **M. O. Jacus**
Тел./Факс: (732) 441-9377

Annual subscription in the USA for UNWLA members ..... \$ 25.00
Annual subscription in the USA for other subscribers ..... \$ 30.00
Annual subscription in countries other
than USA ..... \$ 40.00 US currency
Single copy ..... \$ 3.00

ЗМІСТ

Богдан-Ігор Антонич. Ніч на Площі Юра	1
Кім Науменко. Сень і Стефанія	1
Дарія Городиська. 1899 рік у житті Лесі Українки	6
Віра Левицька-Кліш. Відкриття інформаційного центру жіночих громадських організацій України в Києві	9
Новообрані Почесні членки СУА	11
Неонілія Винярьська. "Остарбайтер і Гете"	12
Нові видання	14
Our Life	
Greetings from Governor Ryan, Illinois	15
H. E. Nina Kovalska. Remarks. UNWLA 25th Convention	16
Marta Zielyk. An Ounce of Perspiration	18
Ihor Magun. Understanding the Risk of Breast Cancer	20
Martha Pelensky. Eco Letter	21
Natalia K. Bilash. Fun Crafts for Children	22
Лукія Гриців. Наше харчування	23
Хроніка Округи Філядельфії	24
Дописи округ і відділів	28
Пожертви	29
Нашим дітям	34
Посмертні згадки	36

Ілюстрації **Дарії Наумко.**

Illustrations by Daria Naumko.

На обкладинці: **Митрополит Андрей Шептицький.**

Михайло Мороз.

On the cover: Metropolitan Andrew Sheptytsky.

Mykhailo Moroz.

Просимо всіх дописувачів посилати до редакції тільки оригінали дописів, статей. Згідно з журналістичною практикою, не подається копій, що були поміщені чи переслані до інших видань.

Незамовлених матеріалів редакція не повертає, а також не веде листування з приводу невикористаних матеріалів.

Редакція застерігає за собою право скорочувати матеріали і виправляти мову. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції.

Передруки і переклади матеріалів з "Нашого Життя" дозволені за поданням джерела.

На адресі, поміщеній на журналі, є зазначено, доки заплачена передплата.

Усі редакційні матеріали просимо пересилати на адресу редакції, з поміткою "редакторові".

Кошти вироблення кліше покривають дописувачі.

Дописи просимо писати виразно, через два інтервали, зокрема чітко імена і прізвища поданих осіб.

Редакція приймає за домовленням, тел.: 1-212-674-5508.

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly (except August) by Ukrainian National Women's League of America, Inc., 108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003 ISSN 0740-0225

Periodicals Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. (USPS 414-660)

Postmaster: send address changes to

"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 1999 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

Printed by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011
Tel.: (973) 772-2166 Fax: (973) 772-1963 e-mail: computopr@aol.com

БОГДАН ІГОР АНТОНІЧ

НІЧ НА ПЛОЩІ ЮРА

Північ чорна, наче вугіль,
ходить тінь по площі Юра,
в'ються обручами смуги
на блискучих сірих мурах.
Місяць — тасмничий перстень,
вправлений у ночі гебан.
Будеш в срібнім сяйві мерзти
під холодним дахом неба.
Відрізнити сам не можеш,
що тут привид, а що ява,
чи це марево, чи, може,
дійсність, наче сон, лукава.

Це із скла й музики вежі,
це вогонь, що вже не гріє,
це останні світу межі,
це архітектура мрії.
Північ чорна, наче вугіль,
попіл сну на очі сипле,
різьбить сріблом в довгі смуги
небо, до землі прилипле.
Дзвонить ніч на площі Юра.
Хрест неначе ключ могутній.
І стає, мов тінь похмура,
нерозгадане майбутнє.

КІМ НАУМЕНКО

СЕНЬ І СТЕФАНІЯ

Стефанія і Семен Горуки.
Stefania and Semen Horuk.

Погожого березневого дня 1916 року у львівській церкві Петра і Павла вінчалася молода пара. Трохи невчасною виглядала ця подія—адже за якихось вісімдесят кілометрів від Львова, під Бродами, пролягала лінія фронту. Отож людей було небагато. Серед невеличкого гурту військових у польовій формі старшин легіону Українських Січових Стрільців виділявся елегантним вбранням і поставою знаний у Львові професор університету Кирило Студинський.

Молодий — військовий, із ознаками отамана легіону УСС на комірці мундира — тримався спокійно, впевнено. Молода — значно молодша від обранця вродлива дівчина — серед вояків виглядала особливо чарівною і тендітною.

Очі молодих світилися щастям, хоча час не був для них сприятливим. Певно їм хотілося, щоб ця мить стала вічністю. Вірили у прихильність долі. Смерть підстерегла обох на злеті...

Курінний отаман. Він був первістком у селянській сім'ї Василя і Магдалини Горуків, які проживали в околицях Снятина, нині Івано-Франківської області. Сина, що народився 12 вересня 1873 року, нарекли Семеном.

Після закінчення народної школи батько влаштував Сеня у Коломийську гімназію. Восени 1895 року юнак перебрався до Львова, де записався на факультет філософії університету та поселився у гомінкому студентському гуртожитку "Академічної Громади". Університетські студії затаг-

нулися майже на вісім років, що було пов'язане з призовом молодого студента до війська, де він склав іспит на звання підстаршини. Але перспектива служби в цісарській армії його не привабила.

З перших днів перебування у галицькій столиці Сень Горук опинився у вирі національно-визвольного молодіжного руху. Його світогляд формувався в період гуртування українських політичних сил під проводом Івана Франка, Михайла Павлика, Костя Левицького, розгортання боротьби за український університет, утворення густої мережі культурно-освітніх та руханкових товариств “Просвіти”, “Соколу”, “Січі”. Ще студентом він активно включився у громадсько-політичну діяльність, працював у “Просвіті”, був членом Руського педагогічного товариства і Українського змагового союзу, обирався старшиною львівського “Сокола”, а з 1905 року очолив редакцію часопису християнсько-суспільної партії “Руслан”. Перед Першою світовою війною Горук став командиром Стрілецького куреня, створеного управою “Сокола-батька”, і, працюючи в “Руслані”, водночас навчав військовій справі 160 стрільців—переважно молоді сокільських, пластових гнізд та спортивного товариства “Україна”.

Коли почалася Перша світова війна, і Росія напала на Австро-Угорщину, у Львові утворилася Головна Українська Рада, яка закликала галичан до зброї. Українська Бойова Управа, до керівництва якої разом з І. Боберським, К. Трильовським та іншими увійшов Сень Горук, розпочала формування легіону Українських Січових Стрільців. Зголосилося більше як 28 тисяч добровольців і серед них немало галичанок. Одну з восьми сотень легіону сформував і очолив Горук. Разом з ним повели стрілецькі лави у битви Першої світової проти російських військ талановиті високоосвічені командири Гриць Коссак, Дмитро Вітовський, Андрій Мельник, Роман Сушко, Олена Степанівна, Роман Дудинський, Степан Шухевич та інші, які залишили глибокий слід в історії Січового Стрілецтва.

Першу велику битву за Галичину виграли росіяни. Вони зайняли Львів, бльокували фортецю Перемишль, відкинули австрійські війська в Карпати. У вересні 1914 року січовики, серед них сотня отамана Горука, пройшли бойове хрищення. Командування неодноразово відзначало вмілі енергійні дії галицького старшини в обороні позицій під Тухолькою, при визволенні Дрогобича і Стрия у ході жовтневого контрнаступу та у листопадових боях під Синьовидним. Невдовзі Сеня Горука призначили командиром 2-го куреня.

1915-й рік січовики зустрічали на Бескидах. Стояли тріскучі морози, гори вкрилися глибоким снігом, замело дороги. За чотири дні боїв під Славським курінний отаман втратив 89 стрільців з обмороженими ногами. Особливо дїста-

лося його воякам на початку лютого, коли курінь по горах оленячими стежками обійшов Лавочне і, звалившись на росіян з тилу, у короткому бою захопив станцію. Яскравий портрет талановитого командира подає його фронтовий побратим Василь Дзіковський (“За волю України”. Нью-Йорк, 1967): “Отаман Горук не відступав без приказу... Як старшині УСС прикметні йому хоробрість, холонокровність і розвага. Кожний важніший крок, кожную постанову заздалегідь обдумає і коли рішиться на щось, то все з глибоким переконанням, що сповнить задумане завзяття. В бою щадить людей, але коли справа вимагає жертв—не жалує нікого, навіть себе, і тоді йде першим і своїм прикладом веде людей. І за це його найбільше люблять і жалують”.

Тяжкими випробуваннями для стрільців і старшин 2-го куреня та його командира стали напружені бої на Тернопільщині восени 1915 року. Там на рубежі Стрипи, довелося стримувати натиск набагато переважаючих сил частин російської 9-ї армії. Як зазначено в “Історії українського війська” (Львів, 1936), Горука з трьох боків атакували російські козацькі частини. Січовики відбивалися до останнього, а потім “на зразок наполеонівського каре, крок за кроком відступили на мостовий причілок у Соколові”. За ті бої отамана нагородили медаллю Хоробрості.

“Часом бувають скрутні хвили — писав у листі Сень Горук — Дня 14-го сего місяця окружили нас з трьох боків. Багато стрільців пішло у полон. Я вже розпрощався був з сим світом, бом не видів виходу... ніхто не сподівався нас побачити. Маємо повне вдоволення, босямо боронилися доти, доки стало амуніції, а потім замість піддати ся, далисьмо доброго драла серед куль москалів”. Цей лист із фондів Центрального державного історичного архіву України у Львові є одним із двохсот, адресованих його нареченій, пізніше дружині, Стефанії Гузар.

“... Дякую з цілого серця за сей цінний скарб”.

Вони познайомилися 1911 року—21-річна працівниця забезпеченого товариства “Дністер” Стефанія Гузарівна і 37-літній, ще не одружений редактор популярного часопису “Руслан”. Їхні шляхи перетнулися у будинку на Хмельовського, 15 (нині вул. Глібова), де знаходилася редакція часопису і де 1910 року винайшла помешкання у професора Студинського молода дівчина. Очевидці відзначали, що Стефанія була вродливою, чарівною, скромною, водночас виявляла твердий, незалежний характер. Після закінчення жіночої школи у Бучачі, де вона й народилася 27 серпня 1889 р. у сім’ї урядовця, сімнадцятирічна дівчина перебирається до Львова. Влаштувалася працювати скарбником торговельного товариства

“Сокільський базар”, а через два роки з відзнакою закінчила заочний курс торговельної Академії і невдовзі була прийнята у “Дністер”. Директор Степан Федак без вагань взяв у співробітники Стефанію, яка представила блискучу характеристику з попередньої роботи та прекрасний атестат Академії. Згодом дівчина познайомилася з його дочками Ольгою і Софією—майбутніми дружинами видатних діячів українських визвольних змагань Євгена Коновальця і Андрія Мельника.

Майже три роки не наважувався отаман розкрити дівчині свої почуття, мабуть причиною була різниця у роках. Освідчився лише напередодні війни. Стефанія відповіла взаємністю. Мріяли побратися та воєнна хуртовина розлучила їх. Обоє тяжко переживали розлуку. Вже наступного дня після від'їзду легіону УСС зі Львова Сень Горук надіслав першу поштівку. Відтоді, крім часів окупації Львова російськими військами, писав Стефанії щодня (!). І на кожен лист одержував відповідь.

У наповнених глибокими почуттями листах до коханої курінний отаман часто розповідав про драматичні події на фронті. “Любе серденько! — писав у одному з них у листопаді 1915 р. — Пишу на карточках, бо не маю під рукою паперу. Ми довго не попадали на перепочинок. Ну, бо москалі не давали спокою. Я з двома сотнями обсадив лінію досить важну і держав її цілий день 1-го падолиста до вечора, поки не прийшла поміч. Будуть се пам'ятні задушки. З цих двох сотень було шість убитих, 35 ранених, а про кільканаять стрільців нема вісти, здає ся погибли деякі у штурмі вночі... Сей лист пишу в землянці, побудованій під берегом, недалеко ставу. Тепло, свічки маємо, то й можно написати листа. Передаю його разом з попереднім через мого ад'ютанта д-ра Суховерського... Цілую тебе сердечно. Твій Сень”. Між іншим, за геройський вчинок у тому бою отаман Горук представив до нагороди командира стрілецької чоти свого куреня четаря Петра Франка — сина Каменяря.

Весною 1916 року, коли бойові дії на терені Галичини набули характеру позиційної війни, січовики довгий час перебували в обороні. У отамана, нарешті, з'явилася можливість отримати відпустку до Львова. 23 березня священник церкви Петра і Павла обвинчав Сеня і Стефанію. Весілля відбулося скромно, за участю найближчих друзів — йшла війна, до того ж через день Горук виїжджав на фронт. Під враженням цієї знаменної події свого життя у листі до батьків дружини в Бучач він писав: “Знаючи від кількох літ Вашу дорогу Донечку, я найшов у неї всі чесности і всі найкрасші прикмети, яких вимагається від найліпшої дитини супроти своїх родичів і від найшляхетнішої жінки супроти свого мужа. Для

того моя постанова зробити рішучий крок в своїм життю, здійснила ся на моє найбільше вдоволення і радість. Вам, Високоповажні Родичі, дякую з цілого серця за сей цінний скарб, який Волею Всевишнього був призначений на товаришку мого життя.. Я дуже тепер шасливий, маючи таку розумну, гарну, добру і люблю жіночку...”

Одна із поштівок С. Горчука.
Postcard.

Ширим коханням і тугою за чоловіком були наповнені щоденні // послання Стефанії на фронт. “Сеню, коханий, — писала вона, — уважай на себе. Завсігди як хочеш наражуватись, згадай, що я тут дрожу кожної хвили. Коли ж то кінчиться все?!” Через якихось десяток днів по весіллі: “Найдорожше! Вже один лист вислала, але так скучно і тужно самій, що хочу перед сном поговорити трошки з тобою. Добра ніч моє кохане, нехай там моргає та зірочка, котрій я приказала, щоб все від мене привіт слала тобі. Коли вже я тебе дочекаюсь? Соколе мій, приїдь, бо Сташка дуже тужить. Не бере си мі сон, ні робота. Цілую, любляча жіночка”.

Листи Стефанії свідчать, що вона спілкувалася з відомими діячами суспільно-політичного життя Галичини, брала участь у роботі Союзу Українок. 2 травня 1916 р. передає від К. Студинського повідомлення, що Сеня Горука обрано почесним членом Ставропігії. Розповідає про зустрічі і розмови з М. Лозинським, М. Левицьким, М. Волошином, А. Будзиновським та іншими. 31 травня описує, як пройшов у Львові скорботний для Галичини день похорон Каменяря. “Бачила на похороні Івана Франка, — зазначала дружина отамана, — Дідушка, Навроцького, Носковського /старшини легіону УСС, члени фронтової делегації — авт./ Лише мого Сенюся не було. Чому? Ти повинен бути тут перший. Похорон був величавий і тягнувся дуже довго, щось до дев'ятої...”

У вересневих листах Стефанії — передчуття наростаючої небезпеки. “Вже третій день нічого нема від тебе. Я дуже неспокійна”, “Була у отамана Волошина /командант станиці УСС у Львові — авт./ і взнала, що ти живий”,

“Поздоровляю з днем ангела. Турбуюсь. Бажаю, щоби ми вже були скоро разом”. На жаль, біда не оминула їх.

“Коханий, жду твого повороту...” Восени 1916 р. битва українського легіону проти цілої російської дивізії на Лисоні зробила незнану досі гору під Бережанами історичним місцем слави січовиків. Але здобута вона була у кривавих боях, які набули апогею в кінці вересня. У час короткої перерви між боями 28 вересня Сень Горук писав дружині: “Немає тепер коло мене нічого нового. Москалі стріляють, а ми не остаємо довжні... Стоїмо твердо як мур. Львів може безпечно спати”. Цей лист отамана з російського фронту був останнім...

Стефанія не знала що й думати. Вісті від чоловіка не надходили вже два тижні. Такого ще не було за всю війну. Нарешті, надійшла картка від Василя Дзіковського. “Високоповажна пані—повідомляв фронтовий старшина—пан отаман полонений дня 30 вересня 1916 р. Був страшний бій. Москалі обійшли нас з усіх боків. Прошу бути спокійною — я сам бачив пана отамана, як його забрали москалі”.

Невдовзі отримала листа від брата — Станіслава Гузара, який служив у курені Горука і брав участь у тому нещасливому бою. Він писав: “...Своєю завзятою обороною урятували стрільці Бережани, а через це завдячує нам управа військова, що тепер аж у Карпатах. Бо наколи б москалі взяли Бережани, котрі тепер для нас найважливішим пунктом — то пані мусіла би робити утічку аж до Карпат. Але що нам з того, коли стратили ми свій полк... Горук до послідньої хвили приказував боронити ся, навіть з ножами продиратися через москалів, але се було неможливим. Ріжно люди оповідають. Одні кажуть, що оба отамани Лесняк і Горук суть убиті, а другі кажуть, що в неволі, отже нічого певного не можна знати. В кожному разі та ціла оборона — то заслуга Горука і відтепер він є українським героєм, яких мало...”

На щастя, муки невідомості для Стефанії скоро скінчилися. Наприкінці жовтня вона отримала радісну вістку від чоловіка: “Найдорожча Сташко! Я попав у полон 30 вересня. Єсьм здоров. Мою адресу подам. Спитай д-ра Волошина о мої річи і відбери. Цілую сердечно. Твій Сень”. В наступній картці отаман повідомив, що знаходиться у Сибірську. Разом з ним перебувала велика група січових старшин — Василь Коссак, Зенон Носковський, Осип Навроцький, Іван Рогульський, Петро Дідушок, Федь Черник, Осип Будзиновський та інші. Умови життя цілком пристойні, головне — є можливість продовжити переписку. “Найдорожча! — підтримував дружину Сень Горук. — Сташко, кохана, шануйся, прецінь

лихо не буде тривати довго. Мусимо побачитися і зажити шастям. Дай Боже, чим скорше!”

Десь у середині липня 1917 року поспіла до берегів далекої Волги зі Львова відповідь дружини. “Коханий! — писала вона. — По якійсь двомісячній перерві дістала я три картки разом. Я все потерплю. Жду твого повороту й казати не треба. Сниш ся мені дуже часто. Певно тоді думками злітаєш до Сташки. Цілую якнайщиріше. Твоя Сташка”.

То був її останній лист. Буквально через тиждень /правду кажуть: погані вістки летять швидше/ звалилася на Сень Горука страшна звістка про смерть дружини. Кілька днів отаман лежав пластом. Нікого не підпускав. Почорнів від горя. Друзі боялися, аби не скоїв чого з собою.

Незабаром зі Львова йому надіслали часопис “Українське слово”, в якому зазначалося, що в суботу 21 липня 1917 року Стефанія з молодшими сестрами Марією і Софійкою, які перебрались до неї з Бучача, гуляли у Стрийському парку. Напередодні пройшов теплий літній дощ. Дорогою траплялись гриби. Молоді жінки спокусилися, назбирали.. 27 липня в муках померла в лікарні Стефанія, наступного дня — Марія. Союз Українок, товариство “Дністер”, станиця УСС у Львові улаштували похорони дружини січового отамана на Личакові. / Її могила на 20-му полі поряд з іншими давніми похованнями зруйнована у 1950-1960-х роках і не збереглася/.

Завдяки мудрому Кирилові Студинському всі особисті документи і листи, які Стефанія ретельно зберігала, були передані до архіву НТШ у Львові, що створило можливість доторкнутися до цих хвилюючих свідоцтв нашої минувшини...

Сень Горук повернувся до Львова восени 1918 року, коли під бурхливим натиском національно-визвольного руху розвалювалась Австро-Угорська імперія і на її уламках творилися нові незалежні держави. Наприкінці жовтня під керівництвом Української Національної Ради і Центрального Військового Комітету, до якого входив січовий отаман, йшла активна підготовка збройного повстання. Серед архівних документів зберігається “Мое завіщання” Сень Горука, складене напередодні зриву. Своє майно і збереження він відписував братові Іванові, сестрі Марії та товариству “Сокіл-батько”. Виконавцями волі призначав К. Студинського і О. Будзиновського.

У ніч на 1 листопада 1918 року під керівництвом жменьки українських старшин було здійснено переворот у Львові і всій Галичині. Отаман Горук очолював штаб повстання і став правою рукою командуючого військами Дмитра Вітовського. Як згадував безпосередній учасник тих знаменних подій Олекса Кузьма /”Листопадські дні”. Львів, 1931/, Горук вражав старшин Начальній

Команди своєю невтомністю, витримкою. Він вдало розробляв плани операцій, в складних умовах вуличних боїв у Львові з польськими загонами підтримував тверде управління частинами. Отаман тяжко переживав першу поразку Галицької армії у битві за столицю і відступ зі Львова. Перед тим відвідав могилу дружини, залишив особистий архів К. Студинському, обіцяв невдовзі повернутися. Та не судилося...

У ході подальшої війни молоді Західно-Української Народної Республіки проти Польщі Сень Горук очолював 3-тю Бережанську бригаду, яка до травня 1919 р. билася під стінами галицької столиці. Стотисячна Галицька армія надійно тримала фронт, неодноразово завдавала відчутних ударів сильному противнику. Та коли з Франції прибула сюди вишколена і до зубів озброєна Антантою 80-тисячна армія генерала Галлера, ситуація різко змінилася. Скориставшись значною перевагою в силах, польські війська прорвали фронт і перейшли у наступ. До середини липня 1919 р. вони витіснили Галицьку армію за Збруч.

Незадовго перед тим Сень Горук був переведений у склад Начальної Команди, де очолив відділ кадрів УГА. Разом із стрільцями і старшинами армії він пройшов складний шлях: спільний із армією Української Народної Республіки Симона Петлюри похід на червоний Київ, запеклі бої проти денікінських військ, тимчасовий союз із Добрармією і жахливий зимовий похід на південь, коли епідемія плямистого тифу наполовину викосила галицьке військо, нарешті, перехід УГА в лютому 1920-го на бік Червоної Армії.

Голгофа Весною 1920 року частини реорганізовані, тепер уже Червоної Української Галицької Армії, були перекинуті на польський фронт. Польовий штаб армії переїхав до Києва. Після трагічного квітневого заколоту двох галицьких бригад по всій Україні розгорнулися масові арешти стрільців і старшин ЧУГА. У ніч на 24 квітня київська ЧК арештувала Сеня Горука. Невдовзі у числі 160 старшин його перевезли до Москви.

Уже давно російський дев'ятимільйонний велетень поглинув приміське село за 4-5 кілометрів на схід від Москви, яке дало ім'я одному з перших радянських концтаборів — Кожухів. Колишній його в'язень поручник Іван Максимчук у спогадах /"Кожухів", Львів, 1930/ змалював останнє пристанище отамана Горука. Галицьких старшин розмістили у бараці поруч з військовополоненими офіцерами білої армії. Умови життя були надзвичайно погані. Дехто не витримав. Захворів і помер командир Коломийської

бригади сотник Роман Дудинський, з котрим Горук стояв пліч-о-пліч ще у боях на карпатських перевалах. 20 травня до концтабору привезли колишнього командуючого УГА генерала Осипа Микитку. Навколо нього розом з Горуком згуртувалися Іван Цяпка, Осип Букшований, Євген Ясеницький, Тарас Франко /син Каменяря/ та інші українські старшини. Щоб підтримати настрої людей у лиху годину, під керівництвом Ясеницького створили прекрасний хор. Вечорами у концтаборі задзвеніли мелодійні стрілецькі пісні "Ой, у лузі червона калина", "Ой, там на горі Січ іде" та інші. Пісні так сподобались комендантові, що він надав учасникам хору деякі пільги і дозволив концерти для усіх в'язнів Кожухова.

Недавно вдалося знайти серед документів колишнього центрального партархіву в Москві свідчення про те, як створене при ЦК РКП/б/ Галбюро рятувало галицьких стрільців і старшин від жорстоких розправ з боку відомства "залізного Фелікса". Його працівники І. Краснокутський, О. Пушкар, колишній січовик Ф. Конар-Поліщук, майбутня дружина Микити Хруцова Ніна Кухарчук витягали людей буквально з-за ґрат. Їх зусиллями близько 1600 галичан були направлені до Казані, де формувалися військові частини на польський фронт. Вдалося відкликати до Москви Тараса Франка і Осипа Букшованого. Проте спроби вирвати з-за дроту кожухівського концтабору Горука та інших старшин не увінчалися успіхом.

16 липня 1920 р. до концтабору прибув на автомашині великий підрозділ червоноармійців. На плацу вишикували лише галичан. У тиші лунали прізвища: Горук, Колодницький, Цяпка, Кінаш, Кобрин... дружина сотника Кобрин і 17-літній син Колодницького приєдналися до відібраних. Начальник знав, що чекає всіх, наказав хлопця відвести в барак /пізніше він повернувся в Галичину/, а дружині дозволив розділити долю чоловіка.

Того ж дня О. Пушкар повідомив телеграфом тодішнього голову Галревкому Затонського про відправку групи галичан із Кожухова у розпорядження Архангельського губчека, що означало на смерть. Затонський вже неодноразово звертався з проханнями до Леніна, Троцького і Держинського направити у Тернопіль до нього галичан — в'язнів Кожухова. Але "залізний Фелікс" залишався непохитним, за що цінував його сам Ленін.

Десь на початку серпня 1920 р. при виході із Двінської губи поблизу Соловецьких островів у Білому морі була потоплена велика баржа з в'язнями. Серед нещасних, котрі загинули в ту трагічну ніч, був отаман Сень Горук.

1899 РІК У ЖИТТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В "Зеленому гаю". Перший ряд, зліва: Олена Пчілка, Леся Українка, Сергій Мержинський. Другий ряд, зліва: Ісидора Косач, Олександр Драгоманов (дядько), Ольга Косач, сестра (1899).

Події, які в значній мірі мали вплив на життя Лесі Українки того року, накресливалися вже від давна. Довідуємося з її листа до дядини Драгоманової, яка жила тоді ще в Болгарії, що Леся вирішила вже в січні 1899 р. їхати до Берліна й там, "коли згодяться хірурги, різати свою ногу, бо хоч вона і не болить особливо тепер, та все таки не вилічилася ін'єкціями радикально."¹

Лесина хвороба, яку вона пізніше називала "моя тридцятлітня війна", почалася, коли їй було всього десять років. Розболіла права нога, але вважали, що це гострий ревматизм. У жовтні 1882 р. з'явилася невелика пухлина на кісточці лівої руки, а щойно рік пізніше встановлено правильну діагнозу — туберкульозу кісток. У Києві, 11 жовтня 1863 р. при операції лівої руки, хірург вирізав пошкоджені дві кісточки, але рука залишилася дещо zdeформована і Леся відтоді часто одягала рукавичку. Рік пізніше знову почала боліти права нога. Лікарі потверджують туберкульозне запалення правого мисково-стегнового суглоба й цей "вирок" керуватиме її життям вже назавжди.

Склалося так, що берлінський хірург д-р Л. Бергман, до якого Леся хотіла вдатися, мав бути напочатку грудня 1898 р. в Умані. У супроводі батька Петра Косача Леся поїхала на консультацію до д-р Бергмана який, оглянувши вже тоді викрив-

лену в суглобі ногу, погодився зробити операцію і радив негайно приїхати до Берліна. Навіть робив надію, що після операції нога подовжає.²

Леся сповнена оптимізмом, "...тижнів через три я вже буду лежати на операційному столі. Така перспектива мене зовсім не лякає, бо за нею ще є кращі перспективи: не буде туберкул в організмі. Щож до самого процесу різання, лежання, то се мені не першина і я вмію дати собі раду з тим усим. Чого не вилікують ліки, вилікує залізо! Сподіваюсь, що до третього лікарства — вогню, не прийдеться вдаватися."³ "Сама я зовсім не боюсь, та й думаю, всякий, після 16 літ 'паліативів' (засобів полегшення — Д.Г.), уже б нічого в світі не боявся".⁴ І не диво ж, бо майже дев'ять років назад, під час довгого терпіння натягування хворої ноги, Леся твердо заявила

"Я на гору круту крем'яную
Буду камінь важкий підіймать,
І, несучи вагу ту страшную,
Буду пісню веселу співать."⁵

Після Нового року Леся з мамою, Оленою Пчілкою, виїхали з Києва до Колодяжного і далі подалися разом з батьком до Варшави, де їх зустрів Лесин старший брат Михайло, тоді вже професор математики при університеті в Дерпті.⁶

Користуючись нагодою, родина відвідала тоді молодого брата Олени Пчілки Олександра П. Драгоманова, лікаря-психіатра який працював у клініці поблизу Варшави. До речі, влітку 1896 р. Леся перебувала у нього, щоб зібрати фаховий матеріал для свого першого драматичного твору “Блакитна троянда”. Особливо цікавили її нові напрями у психіатрії, в тому дослідження спадковості ненормального психічного стану.⁷ Такі теми вже включали у свої твори західньо-європейські автори, Леся їх читала, і нічого дивного, що бажала ввести їх у свою драму із життя сучасників-інтелігентів.

Можна сміло припускати, що ця родинна зустріч була не лише радісною, як буває при таких нагодах, але взаємною душевною підтримкою, бо тривога за Лесине майбутнє була повсякчасним їхнім супутником. До Берліна поїхали брат Михайло з Лесею і мамою, а батько повернувся у Ковель до праці з умовою, що йому щодня телеграфуватимуть про Лесин стан.

Приїхавши до Берліна, було трохи нагоди оглянути місто й навіть піти до театру. В листі до сестри Ольги Леся описує свої перші враження: “...подались дивитись на “Фурман Геншель” Гавптмана. Німці грають чудово, дуже типічно і вже так “народно”, що нехай наші українські актори сховаються! Але сама драма мені не дуже сподобалась: логіки бракує в розвитку драматичних моментів.”⁸ Про оглядини міста, яке Леся могла дещо побачити крізь вікна фіякрів, бо нога надто розболіла, щоб ходити, пише, що “...усе таки побачила цілий світ. Вена (Відень) проти Берліну зовсім не здалась би великою, про Київ і говорить нічого. Доми тут сливе всі в 5-6 поверхів. Понад вулицями і нижчими будинками побудовані естакади, по яких мчать раз-у-раз поїзди. В перших етажках домів усе магазини, чогось аж страшно, як подумаєш, скільки людської праці кристалізовано у сих виробках, часом зовсім зайвих.”⁸

Скоро Леся з мамою переселилися з готелю до приватної клініки д-ра Бергмана, де й разом замешкали. У тому ж листі до Ольги, яку в родині звали Ліля, Леся описує їй, що: “...обстановка просто хатня, а не больнична, навіть над ліжком нема таблиці з назвою слабости, а ся таблиця так удручала мене в київській клініці.” Перев’язки тут роблять в окремії ізольованій хаті (кімнаті — Д.Г.) і через те йододформ не так-то глушить. Прислуги багато, і все хутко робиться”.⁸ Обсервуючи як спритно прибирають кімнату, Леся малює Ользі таку сценку: “... принесла дівчина 5 щіток (ййбогу 5!) і 3 стирки, пустила в діло всі 8 знарядів і в 1.2 години хата була як шклянка; таким способом вона мала 6 хат за ранок прибрати. Розкажи се Фені (Косачів прибиральниця в Києві). При такій звинності якось уживається фундаментальність у всьому — в роботі, в стилі хат і убрання, і навіть в поході.”⁸

26 січня Михайло повідомляє телеграмою батька в Ковелі та рідню⁹ у Києві про успішну Лесину операцію. У відповідь на цю радісну новину Ольга пише “...ми як тільки получили телеграму, то такий крик счинили, що на всю Назарівську вулицю, набуть, чути було, діти пустились в пляс і ми з тьотью Сашею (батькова сестра — Д.Г.), хоч і солідні ніби то особи, за ними теж.”¹⁰ В листах ближчої і дальшої рідні до Лесі є багато не лише стихійної радості, але й сердечної ніжності та любови, відчувається щира родинна теплота. Вслід за телеграмою, Михайло пише батькові про перебіг операції, що тривала півтори години — “...вирізали все зросло і вражене туберкульозом, ногу подали вниз на належне місце, покляли гіпсову пов’язку. Бергман і асистенти задоволені й обіцяють хороші наслідки, припускають, що доведеться лежати півтора до два місяці”.¹¹

Після таких надійних вісток Петро Косач переїздить до Києва, бо тим часом одержав призначення на службу членом губернського суду в селянських справах. Він закінчив юридичний факультет Київського університету і впродовж своєї довгої кар’єри завжди відзначався великою виробумілістю, справедливістю та повагою до людської гідності, за що його вельми поважали всі, хто мав не лише професійні з ним справи, але й товариські.

Косачі отримували в Києві помешкання, бо там ходили до гімназії молодші діти і нерідко саме Леся, як найстарша донька, гляділа за господаркою, але вже особливо пильнувала навчання своїх молодших сестер Оксани і Дори та брата Микося. Торік Косачі почали будувати просторий дім біля міста Гадяча на Полтавщині, над річкою Пслон, а тому, що місцевість була надзвичайно мальовнича і оточена чарівним лісом, — назвали цю посілість “Зелений гай”.¹² Колодяжне на Волинському Поліссі було для Лесі надто вогке, а на Полтавщині клімат лагідніший. Гадяч — це родинне гніздо Драгоманових, там народилася Олена Пчілка й ще за життя її матері діти Косачів часто там літували у бабусі Єлисавети. Туди, в “Зелений гай”, мала повернутися Леся на відпочинок, щоб у колі своїх близьких та серед цілющої природи міцніти.

Леся вела завжди жваве листування і вже від половини лютого починає знову писати своїй родині і приятелям та Михайлові Павликові до Львова. Наприкінці березня від’їжджає мама, її замінює сестра Ольга. Аж 2 квітня здійснюють Лесі гіпсову пов’язку з натягуванням і закладають нову гіпсову, але тим разом з дерев’яною шиною, що дає можливість вставати і ходити,¹³ а наприкінці квітня закладають тверду крохмальну пов’язку і Леся вже може виїздити на прогулянки по місті. Про такі виїзди Леся пише веселі листи своїй наймолодшій сестрі, 11-літній Дорі, яку вона ніжно називає Гусинькою. Розповідає про їзду відкритою

карею, в новому, тількищо купленому, червоному капелюшку з чорною лентою: "...поїду дивитися, як маленькі німченятка у зелених, червоних і ярко-розових шляпках з обручами бігають і лебедів кормлять. От, як би ти бачила, Гусю, як тут смішно возять дітей у тачках! Смішно теж, як на велисопедах їздять, зовсім як ті павуки, що скачуть по болоті! Панове в коротеньких штанчиках, а пані в коротеньких спідничках, дуже чудно."¹⁴ Певне, це вже вплив першої Олімпіади, що відбулася 1896 р. в Афинах.

За посередництвом Михайла Павлика Леся вперше нав'язує листовне знайомство із буковинською письменницею Ольгою Кобилянською,¹⁵ що стане знаменною подією у їхніх біографіях, бо цю духовну близькість перерве лише Лесина передчасна смерть. Леся запрошує Кобилянську приїхати до неї до Гадяча в "Зелений гай", що згодом і здійсниться.

Вийняткову цікаву листовну розмову знаходимо вже у другому Лесиному листі до Кобилянської,¹⁶ в якому вона щирим і відкритим словом підкреслює свої думки про власне становлення як автора та з теплою спостережливістю відзначає Кобилянської, самотужки здобуте, письменницьке дозрівання. В серпні Ольга Кобилянська приїхала таки до Києва, як учасник археологічного з'їзду і після тижневого побуту вже була в "Зеленому гаю". У своїй "Хронології" Ольга Косач-Кривинюк не розказує нічого про цю зустріч, але наше уявлення може домалювати цей перший момент, читаючи Лесині кінцеві слова: "До побачення, дорога Товаришко, та швидше прибувайте. Жду Вас, стискаю Вашу руку".

Все це буде згодом, бо курс лікування в Берліні продовжується — треба ще чекати на виготовлення ортопедичного апарату для знерухомлення суглоба, який прийдеться Лесі ще півроку носити: "...сей апарат неприємна машина, на половину шкурятяна, на половину стальова, доволі важка і незграбна, а вже що гаряче в ній, то цур йому. Воно хіба тим краще ніж гіпс, що на ніч здійсмається, отже людина має хоч вночі спокій."¹⁷

Такі обставини не були сприятливими до творчості, але Леся наполегливо читала. Користаючись із вільного від цензорів доступу до різноманітної літератури прибирала немало книжок, багато яких, за порадою родини, таки прийшлося залишити, щоб не пошкодити сестрі Ользі вступити до медичної школи в Санкт-Петербурзі.¹⁸

Після майже піврічного перебування у Берліні не дивує туга за рідними, за рідним краєм, — його природою, що завжди чарує Лесю, але думки про повернення навівають і реальність життя в Україні.

"Я марила весь час про воріття хвилину
Серед чужого, іншого життя, —
Та завжди першу колючую тернину
Приносила хвилина воріття.

Холодний зброї блиск, от перше привітання,
Кордонні вартові непривітні...

"Чи ми вертаємось, чи йдемо на вигнання?" —
Питалися мої думки й пісні."¹⁹

Маючи змогу свobodно писати, Леся яскраво висловлює в листах з Берліна свої думки не лише про літературу, але й побутові питання. Цікаві її погляди про освіту й емансипацію галичанок (радше брак її)²⁰ — а вже особливо про політичні справи. Вона була прихильницею соціал-демократичного руху і часто підкреслювала "яке місце має займати в ньому елемент національний, як мають, наприклад, українські, польські та великоруські соціал-демократи відноситись межи собою."²¹ Вже давніше вона переконувала, що задля національного, демократичного і соціального визволення та задля справедливості жодна з соціал-демократичних партій не може бути підпорядкована іншій, особливо стосовно амбіцій зверхності великоросів і поляків.

Ортопедичний апарат — "кайдани", як Леся його прозвала — потребував декілька поправок, але все ж таки надійшов той довгоочікуваний день, 19 червня, від'їзду з Берліна, і після короткої зупинки в Києві, Леся приїхала до "Зеленого гаю".

В "Зеленому гаю" відпочивала вся родина і багато товаришів, між ними Сергій Мержинський — Лесин друг серця з яким вона познайомилася 1897 р. в Криму. Сергій був з Білорусі, жив у Мінську, а у Криму шукав полегші для своїх хворих легенів. Пройшло літо на Полтавщині, скріпившись "духом і тілом" при поважних і веселих розмовах, прогулянках човнами по Пслі, при співах і домашніх концертах, усі роз'їжджались. На осінній сезон і Леся поїхала до Києва, де вже був інший темп життя. Поміж концертами, театром, гостями, наглядом над навчанням дітей та шиттям — так, шиттям, бо треба було пристосувати свої сукні до тих "кайданів" — Леся врешті повертається активно до літературної праці.

На цей час припадає її перший публічний виступ у Київському літературному Товаристві про нові напрями італійської літератури, для якого вона теж переклала сонети. І відчит і переклади мусіли бути, звичайно, російськомовні — такий діяв "закон" для публічних виступів. "Відчит мій сподобався і тепер маю його десь надрукувати"²² — звичайно в одному із літературних журналів Росії, що заплатив би хоч якийсь гонорар. В наступній доповіді у тому ж Товаристві вона представила творчість Ольги Кобилянської, Юрія Федь-

ковича та Василя Стефаника. У Львові вийшла збірка віршів Лесі Українки "Думи і мрії", а в Літературно-Науковому Вістнику друкувалися її поезії, між ними "У кожного люду, у кожній країні" (на спомин І. Котляревського). У цьому тяжкому році вона ще додала до "Єврейських мелодій" вірш "Єреміс, зловісний пророче", а в жовтні, вже в

Києві, написала "Як я люблю оці години праці".

На Різдво приїхала з Петербургу до Києва сестра Ольга, але кінець року завершився надто прозаїчно — захворіли на шкарлатину молодші сестри, Леся з Ольгою їх доглядали, нікуди не ходили, нікого не гостили — зустрічали нове століття під карантинном.

ПРИМІТКИ

1. Ольга Косач-Кривинюк (далі: ОКК), Леся Українка. "Хронологія життя і творчості", УВАН, Нью Йорк, 1970, лист 7 вересня 1898, стор. 448.
2. ОКК, лист до Драгоманових 6 і 11 грудня 1898, стор. 456/57.
3. ОКК, лист до Михайла Павлика 17 грудня 1898, стор. 458.
4. ОКК, лист до Драгоманова 23 грудня 1898 р., стор. 459.
5. "Контра спем сперо", написано 2 травня 1890 р.
6. Або "Дорпат", тепер м. Тарту в Естонії.
7. Леся Українка. Збірник праць на 100-річчя поетки, Філядельфія 1971, Наталія Іщук-Пазуняк, стор. 163.
8. ОКК, лист до сестри Ольги 20 січня 1899, стор. 463.
9. Діти Ольги (Олени Пчілки) і Петра Косачів— Михайло (1869), Лариса—Леся (1871), Ольга (1877), Оксана (1882), Микола (1884), Ізидора (1888).
10. ОКК, лист сестри Ольги до Лесі 26 січня, 1899 р., стор. 468.

11. ОКК, лист брата Михайла до батька 26 січня 1899 р., стор. 469.
12. Ізидора Косач-Борисова, "Зелений Гай", див. "Наше Життя", чч. 8-12, 1963.
13. ОКК, різні згадки про листування між Лесею і ріднею, стор. 475.
14. ОКК, лист Лесі до сестри Ізидори 1 травня 1899 р., стор. 480/81.
15. Ольга Кобилянська (1865-1942).
16. ОКК, лист до О. Кобилянської 8 травня 1899 р., стор. 481-483.
17. ОКК, лист до Драгоманових 24 травня 1899 р., стор. 488.
18. ОКК, лист до М. Павлика 5-6 червня 1899, стор. 493/94.
19. Вірш "Поворіт", написаний 5 червня 1899 р.
20. ОКК, лист до О. Кобилянської 30 травня 1899 р., стор. 485/87.
21. ОКК, лист до М. Павлика 26 травня 1899 р., стор. 491.
22. ОКК, лист до О. Кобилянської 4-5 жовтня 1899 р., стор. 498.

ВІРА ЛЕВИЦЬКА-КЛІШ

ВІДКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ЖІНОЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ У КИЄВІ

Що маленьке містечко Сенека Фолс у штаті Нью-Йорк має спільного з Національним університетом "Києво-Могилянська Академія" в Києві? На перший погляд нічого. Але, як розказувала Наталія Даниленко у своєму слові на відкритті Інформаційного центру жіночих організацій України в Києві, саме відвідини, разом із професором Зоєю Хижняк, цього містечка у якому є музей присвячений жінкам, що започаткували американський жіночий рух за рівноправність, зродилась ідея відкриття чогось подібного в Києві. Наталія Даниленко не випадково вибрала саме Києво-Могилянську Академію для свого задуму. Це ж тут вона провела конкурс на виконання портрета Гальшки Гулевичівної, яка в 1615 р. подарувала землю, на якій сьогодні стоїть ця старовинна, колись славна на цілу Європу, установа. І так почалися переговори з президентом Києво-Мо-

гилянської Академії д-ром В'ячеславом Брюховецьким, які тривали більше року. Коли наспіла вістка з Києва про те, що шість жіночих громадських організацій створили Національну Раду Жінок України, почалося планування дій з головою Ради Іриною Голуб'євою, яка є рівночасно заступницею голови Державного комітету у справах сім'ї та молоді України.

Завершенням затишної і кропіткої праці було відкриття Інформаційного центру жіночих громадських організацій України 2 вересня 1999 р. з участю президента НаУКМА д-ра В'ячеслава Брюховецького, голів жіночих організацій — засновників Національної Ради Жінок України: Атени Пашко — голови Союзу Українок України, Марії Драч — голови Міжнародної організації "Жіноча Громада", Марії Орлик — голови Спільки жінок України, Ольги Кобець — голови Всеукраїнського

Тріо "Золоті ключі". Зліва: Марія Миколайчук, Ніна Матвієнко, Валентина Ковальська.
Golden Keys Trio.

жіночого товариства ім. Олени Теліги, численних гостей, між ними Ірини Сенік — довголітнього в'язня концтаборів, представників засобів інформації. Програмою вміло, з притаманною нашим посестрам з України красномовністю, провадила Ірина Голуб'єва. У вступному слові вона навела слова Наталії Даниленко: "Я тут виступаю не як заступниця голови СФУЖО, я виступаю як українка, як ваша землячка, як Наталія Даниленко". Як господар, присутніх привітав В'ячеслав Брюховецький і побажав, щоб новостворений Центр став консолідуючим полем на якому жіночі організації знаходять спільну мову, де не багато буде слів, а будуть діла і на знак пошани вручив Наталії Даниленко китицю червоних рож. Центр уже дає плоди: незабаром буде при Академії створена жіноча організація ім. Гальшки Гулевичівної.

Свій виступ Наталія Даниленко почала спомином про першу подорож в Україну — перший вид Києва з літака, міста де колись вчився її дідусь, запав в її душу назавжди. Вона познайомила присутніх із метою Центру, — зміцнити співпрацю українських жіночих організацій України і діаспори, збирати матеріяли для створення бази даних громадської діяльності жіночих організацій в Україні та поза її межами, збирати відомості про видатних жінок які відіграли важливу роль в українській та світовій науці і культурі, зберігати видання українських жіночих організацій — журнали, книжки, тощо. Також висловила побажання, щоб кожна жіноча організація подала короткий життєпис засновниці своєї організації із світлиною та інформацією діяльності організації. Вона сподівається, що Києво-Могилянська Академія разом з Інформаційним центром жіночих організацій допоможуть виховати чесних провідників — патріотів нашої держави.

Професор історії, голова науково-дослідного центру "Спадщина" Києво-Могилянської Академії д-р Зоя Хижняк, під керівництвом якої буде архів Центру, коротко розказала про жінок-меценаток, портрети яких прикрашають стіни Центру — Гальшки Гулевичівної, Марії Магдалини Мазепа, Раїни Могелянки, Катерини Скаржинської, Єлисавети Милорадович і нашої Марусі Бек. Слідували привітання від професора Київського університету ім. Тараса Шевченка Валентини Борисенко, голів жіночих громадських організацій, засновниць Національної Ради Жінок України: Атени Пашко, Марії Орлик, Марії Драч, Ольги Кобець, Валентини Артамонової — представниці організації Солдатських матерів і художниці Лариси Іванової — виконавця портретів. Провідною думкою усіх побажань було, щоб Центр став місцем згуртованості і єдності, де б жінки, різних поглядів і уподобань працювали для покращання долі жінки, злагоди й миру в суспільстві і збереженні незалежності української держави. Програми Центру тільки тоді будуть ефективними, коли будуть нести знання в суспільство, бо, як сказала Марія Драч: "Народ, який має знання ніколи не буде рабом". Замість промов Ірина Сенік і Галина Яблонська прочитали свої поезії, а Тетяна Корженко, молода співачка — студентка Національного університету культури, — виконала пісню-баладу про Бондарівну.

Першим подарунком Центрові стала книжка доктора історичних наук, професора Київського університету ім. Т. Шевченка Надії Миронець "Олена Теліга: О, краю мій".

Ірина Голуб'єва запросила Наталію Даниленко до церемонії "ставання на рушник", як знак символічного єднання жінок України і діаспори. На пам'ятку цього дня, рушник зберігатиметься в Інформаційному центрі.

Закінчення на 27 стор.

НОВООБРАНІ ПОЧЕСНІ ЧЛЕНКИ СУА

Лідія Черник. Lidia Czernyk.

ОЛЕКСАНДРА КІРШАК

Уроджена на Холмщині, в малому містечку, в якому на 3,000 мешканців проживало біля 210 українських родин, котрі називали себе "тутешні". Українську мову чула я лише вдома і під церквою, до якої треба було йти щонеділі 3 кілометри.

Після закінчення народної школи, батьки післали мене до гімназії Сестер Василіянок до Яворова на Львівщині, виправдовуючись перед сусідами, що "там дешевше".

Яворів, для мене 13-літньої, став іншим світом. Всюди українська мова, навчання у школі українською мовою, щойно тоді, я зрозуміла чому моїм батькам "було дешевше" післати мене до гімназії віддаленої 350 кілометрів, а не до польської — віддаленої лише 15 кілометрів.

У 1939 році закінчила чотирикласову гімназію. Війна перервала дальше навчання. Після відкриття гімназії в Холмі продовжувала навчання. 1941 р. в Яворові відкрито Учительський Семінар з однорічною матуральною клясою, я переїхала до Яворова і у 1942 р. здала матуру.

Учителювала на Холмщині до виїзду на еміграцію в 1944 р. Перебувала в таборах для переселених осіб в Німеччині. До Нью-Йорку приїхала у 1948 р.

У 1965 р. переселилася до Бронксу, і там вступила до 82-го Відділу СУА. У Відділі займала різні пости — імпрезова референтка, протоколярна секретарка, виховна референтка, заступниця голови і голова. В Окружній Управі — виховна референтка (1966-68), протоколярна секретарка 1970, заступниця голови 1971 р. Від жовтня 1971 р. — голова Округу. Коли Іванна Рожанковська стала головою СУА, я була вибрана головою Округу і на тому пості була до 1974 р., вдруге від 1977-1978. Від 1978-1981 і від 1984-1990 займала пост скарбника в Екзекутиві СУА, а від 1996 р. головою Округу Н. Й.

Була головою Конвенційного комітету XVII і

ЛІДІЯ ЧЕРНИК

Народилася в місті Броди на Львівщині. До США приїхала у 1949 р. Закінчила вечірню школу в Нью-Йорку.

Лідія Черник від 1964 р. членка 83-го Відділу СУА в Нью-Йорку. Виконувала такі функції: у 83-му Відділі — заступниця голови, організаційна референтка Округу Нью-Йорк. Організаційна референтка і референтка суспільної опіки в Головній Управі СУА (суспільної опіки від 1984-1999 рр.). Точніших даних про себе не бажала подати.

Ярослава П. Рубель,
пресова референтка
Головної Управи СУА.

Олександра Кіршак. Aleksandra Kirshak.

XX Конвенцій СУА.

Поруч родинних зайнять і праці в СУА, учителювала в школах українознавства в Гемстет Н. Й., Пассейку Н. Дж. і школі при церкві св. Покрови в Бронксі.

Я невимовно вдячна голові СУА Анні Кравчук і членам Головної Управи за надання мені Почесного членства, але не можу поминути тих, які показали мені правильну дорогу до праці в організації.

У 60-их роках, як нова членка СУА, зі страхом брала на себе виховну референтуру в Окрузі Н. Й. Тоді св. п. Наталія Чапленко сказала мені: "Пам'ятай ти не є референтка Окружної Управи, ти є референтка для референток відділів — разом плянуйте, а тоді ваша референтура буде добре працювати". Цієї засади притримуюся до сьогоднішнього дня і пригадую референткам нашої Округи.

Другим моїм дороговказом є Почесна голова Іванна Рожанковська, без її порад і допомоги я не змогла б виконувати свою працю.

Моє щире спасибі їм за це.

Олександра Кіршак.

“ОСТАРБАЙТЕР І ГЕТЕ”

(Закінчення)

Напрвесні 1944 р. я довідалася, що в Інституті для чужинців починаються дев'ятимісячні матуральні курси, що уможливають вступ на університет. Заходив конфлікт з працею, бо курси були цілоденні. Мені самій не вірилося, коли дістала від фірми А. Штапф дозвіл. Це сталося заради мого дядька Семена, здібного інженера, якого фірма потребувала, а не з якого-небудь сентименту до мене. Я раділа і надіялася, що про таку витівку ост-робітниця не довідаються в арбайтсамті (бюро праці), бо в такому випадку наслідки були б сумні. Підготовка до матури була з різних предметів, включно з тяжкою для мене латиною, заавансованою математикою. Найлегше давалась мені література, може тому, що завжди була моїм улюбленим предметом. Коли на мою чергу випало виступити перед класом на довільну тему з німецької літератури, я вибрала “Любовну лірику Гете”, тема з якою була ознайомена. Добре опрацьований текст я підкріпила уривками цитат і читанням поезій напам'ять. Студенти нагородили мене стоячою овацією, а вчителька виявила здивування: “дас вар таделос” (це було бездоганно). І так, дивом дивним, “робітниця зі сходу” уміла звеличати великого Гете.

Разом зі мною навчалися ще двоє українців: молодий військовик — інвалід з ампутованою ногою і гарненька, симпатична Воля Ш., сестра якої була заміжня за лікарем галичанином. Через неї я познайомилася з українцями зі західних земель, які перебували в Берліні на студіях. Зустрічалася з ними на обідах у студентському домі. В чужій країні, серед чужих людей їх товариство було особливо приємним, а вони залюбки нас “просвіщали”.

Починалося літо 1944 р., багате на хвилюючі події, на пережиття. Одного дня під час викладів мій український сусід по шкільній лавці передав під столом, щоб ніхто не бачив, згорнутий листочок паперу, на якому написав: “Альянти відкрили другий фронт — висадка в Нормандії”. Це була радісна вістка, що свідчила про наближення кінця війни. Ніколи не забуду той теплий, соняшний день 6-го червня. Я часто думаю про те, яку колосальну жертву принесли американці, англійці, канадці в боротьбі за справедливість і волю, поневолених Гітлером, народів. Благослови, Господи, їх душі.

А ми сиділи на лекціях в Геґельгауз, в будинку, де дві зовнішні стіни цілком обвалилися, не було ні вікон, ні дверей і здавалося ввесь будинок ось-ось завалиться. І пробували вчитися. Почастішали налети вдень. Через міст понад ріку Шпрее бігли до сховку в Перґамен Музеї. Мені чомусь здавалося, що клясичні колони заваляться і придусять нас там. Я вважала, що безпечніше переховуватися у підземці великого залізничного двірця неподалік Фрідріхстрассе. Та одного дня я прорахувалася. Поки добігла, станція і підземка були вже переповнені людьми. Якийсь внутрішній голос наказував мені протискатися по сходах вниз. По кількох упертих спробах я опинилася на платформі підземки, затиснена поміж тих, що тут сховалися. Не знали, що налет був спрямований на цей важливий, залізничний вузол в самому центрі міста. Почувся рев моторів і засвітили бомби. Поверг над нами — вибухи, вогонь, кричали поранені люди, горіла ціла станція. Згасло світло, а густий, їдкий дим не

давав дихати. Коли відкликали тривогу, виходу наверх не було, довелося йти залізничним тунелем до наступної станції. Дехто мав ліхтарку і це допомогло перейти по рейках довгий, темний тунель. Вже вийшовши на поверхню побачили, що всі ми чорні від сажі. Я не верталась до школи, а пішла до студентського дому, де в убіральні можна було обмити обличчя і руки. Коли в їдальні присіла зі знайомими до столу, мені раптом потемніло в очах і я упала на долівку непритомна. Це, мабуть, була спізнена реакція на пережите бомбардування. Мої добрі друзі-студенти заопікувалися мною і відпровадили додому.

Життя ставало труднішим з дня на день, завішане під знаком питання, чи пощастить сьогодні, чи буде завтра? А молодість вимагала свого, хотілося хоч на кілька годин уникнути напруження, вирватися з розбитого, погорілого міста на лоно природи. З таким наміром збиралася невелика група студентів, щоб поїхати в неділю потягом поза місто. В берлінських околицях було багато озер, серед них особливою красою відзначалося Ліпнітцзеє. Заховане серед густого лісу, це велике озеро мало острів з високим берегом, де росли розлогі дуби і липи. То був ніби інший світ, — тиша, спокій, сонце і купіль, дружня розмова. Плили човном, співаючи пісень, зривали водні лілії. Затишно і романтично, але коротко, бо скоро минали тих кілька годин. Коротким було і німецьке літо, зненацька підкралась дощова, холодна осінь. Наближався час матуральних іспитів. Часом мені здавалося безглуздим пробувати учитися в умовах, коли помешкання розбите, холодне і без електрики, а налети — алярми і вдень і вночі. Все ж іспити відбулися і дивом дивним я досягнула своєї мети, — в моїх руках матуральне свідоцтво з правом на студію в університеті. Може колись? На порозі 1945 р. не було про це й думки.

Тепер, коли закінчилися курси, я не знала, що з собою робити, куди подітися. Не могла повернутись на працю до фірми А. Штапф, — там вже приготувалися до евакуації в Баварію. Було б дурним і небезпечним добровільно зголошуватися до арбайтсамту. Безцільно тинялася холодними, мокрими вулицями, змішавшись з юрбою, заходила погрітися до мами в Інститут або в підземку залізничної станції. Але там де були більші скупчення пасажирів, треба було вистерігатися перевірки документів. Нераз бачила, як агенти в цивільному зупиняли когось поблизу мене. Тоді охоплював холодний страх, але, на щастя, мене ніколи не зачіпали.

Настав 1945 р. Німецьке військо відступало на всіх фронтах. Місто було переповнене евакуйованими і біженцями, все більше прибувало їх зі сходу. Незважаючи на німецьку організованість і справність у швидких направах, столиця тепер нагадувала зруйноване муравлище. Кудись у поспіху бігли люди, гуділи сирени, валились і горіли будинки. В такому хаосі я стала непомітною, нікому не потрібною. У тому був мій порятунок від примусової праці, бо валилися не тільки будинки, але і адміністративна структура.

До Берліна повернувся мій дядько Семен з родиною. Не до свого зруйнованого помешкання, де ми перебували, а в підмську околицю, де в їхній власності була маленька ділянка землі та літній

будиночок. Помешкання незavidне, але було там багато безпечніше відносно налетів. Незадовго довелося і нам туди переїхати, бо в розбитому будинку буквально замерзали і були перестуджені. Тоді моя добра тета Оля сказала: “Переїжджайте, якось потіснимось”. І ми тіснились. Вся родина в одній кімнаті, а ми з мамою в коридорчику спали вдвох на розкладному ліжку. Мама ще доїздила до праці.

Пам’ятаю, було це 3-го лютого. В протилежність холодній, дощовій погоді, що тривала тижнями, цей день був соняшний, погідний. Десь коло 11-ої год. заревіли сирени, а на прозорому, блакитному небі заблестили, мов срібні, з’єднання бомбардувальників. Сотні їх, а може тисячі летіли високо у напрямі Берліна. Ми бачили, як хвиля за хвилиною, літаки спускалися над містом, розсіваючи смертоносний вантаж. Радіо повідомило, що формації бомбардувальників простягнулися в просторі від бережжя Англії аж до Берліна. Це був один з найбільших налетів Другої світової війни. Нам у підмісцевій околиці нічого не загрожувало, але там, у Берліні, була моя мама. Мудро чи ні, коли відкликали тривогу, я вирішила їхати в місто, щоб її знайти, допомогти. Ще кілька перестанків їхав електричний потяг, “Ес-бан”, а далі вже цілковита руїна, скрізь горючі будинки, вулиці завалені камінням і цеглою, місцями непрохідні. Здається, я ніколи не відважилась би на це вдруге, але тоді я вперто просувалася в центр міста, де Український Інститут. Коли нарешті там дісталася, замість будинку побачила глибокий кратер, виритий міною. Нічого не залишилося від Інституту. Невже всі загинули, чи може деінде заховалися? Стояла не рухаючись, заніміла від жаху. До мене хтось підійшов і говорив. Це професор Демінський заспокоював і пояснював, що того ранку всі працівники Інституту поїхали на Вест-Енде, де Український Допомоговий Комітет видавав якісь приділи харчів. Там і моя мама. Рясні сльози полегші обірвали напруження. Тепер не лишалось нічого іншого як повторити страшну дорогу назад через палаюче місто.

Повернулася ввечері, але мами вдома ще не було. Всі полягали спати, а я сиділа прислухаючись і чекала. Насідали чорні, тривожні думки, — що буде з нами? За кілька днів дядько Семен з родиною мав виїхати в Баварію, куди евакуювалася його будівельна фірма А. Штарф, не міг нас забрати зі собою. Швидко наближався східний фронт. Чекаєти на прихід Червоної армії та “правосуддя” советської влади? В їхніх очах ми “зрадники”, хоч привезені в Німеччину насильно. Єдина надія на Інститут. До нас там ставилися добре, особливо директор, професор І. Мірчук. Він обіцяв, що у зв’язку з переїздом Інституту в Ляйпціг, постарается уможливити і наш виїзд з Берліна, хоч нам це було заборонено. Але де мама? Сиджу і плачу. Вже було зовсім пізно, коли почула кроки. Зірвалася і вибігла надвір. Так, це моя мама тягнула тяжкі торби з харчами, майже всю дорогу пішки з протилежного кінця міста. Жакливо втомлена, але жива і здорова.

По кількох днях дядько Семен з родиною виїхали в Баварію, ми залишилися самі. Не знати яка доля спіткала б нас, якби не допомога професора Мірчука. Він якось вистарав для нас дозвіл на виїзд з працівниками Інституту до Ляйпцігу. І так, 9-го лютого ми спакували наш скромний багаж, замкнули будиночок і подалися в умовлене місце на залізничній станції. Там гуло мов у вулику. Тисячі пасажирів, обвішані валізками, клунками, намагалися виїхати з Берліна. Коло 10-ої год.

вечора нарешті під’їхав наш потяг, вже досить заповнений. Натовп на пероні кинувся штурмувати його. Сильніші опинилися спереду, відкидаючи слабших, і ми серед них. З розпачем думали, що ось скоро потяг поїде, а ми залишимося. На щастя звідкись з’явилися два знайомі студенти, які також хотіли їхати в Ляйпціг. Молоді та сильні, вони піднесли, просунули нас і наші речі через відкрите вікно вагона. Ми опинилися на чийсь колінах і плечах, — але ніхто не нарікав, всі тут були рівні. В дорозі наш потяг, ввесь затемнений прокрадався мов кіт, то їдучи, то зупиняючись, щоб перечекати налети. Ми чули над нами гул моторів і сподівалися найгіршого, але нічого не сталося і на ранок ми приїхали до Ляйпцігу.

У південній околиці міста, в якійсь опорожненій школі було для нас приміщення, — одна велика кімната з двоповерховими нарами-ліжками, лавками і столом. Професор Мірчук і дехто з професорів примістилися у приятелів, решта працівників опинилася в одному гурті. В порівнянні з Берліном тут було спокійніше, місто менше ушкоджене, поблизу нас ріка і мальовничий парк, навіть погода покращала. Треба було лиш думати де роздобути якусь їжу, де б з’їсти гарячу юшку без карток. В тих умовах не було якогось конкретного заняття, довгими годинами велися пожавлені дискусії на різні теми, мені було особливо цікаво прислухатися до розмов про політику і літературу, а часом і самій брати участь. Разом з нами перебував знаний науковець — археолог, і письменник, автор кількох романів, професор В. Петров, псевдонім — Домонтович. Високоосвічений, з глибоким знанням різних ділянок української культури, умів цікаво оповідати, а також читав нам ще не друковані свої твори. Особливо запам’яталося з надхненням написане оповідання про Гетьмана Орлика.

Настав березень. Потепліло. В очікуванні кінця війни минали дні і ночі з частими налетами. З радіоновин довідувалися чи догадувалися, що німці відступають на всіх фронтах, що зближаються війська альянтів. Надіялись, що сюди прийдуть американці. У цей час мені довелося пережити ще одну велику кризу — несподівану і тяжку хворобу. Не знали, що зі мною, але були ознаки черевного тифу. Я сильно і довго гарячкувала (температура трималась 41°C), терпіла сильні болі кишечника, не могла приймати їжу. Покликали якогось лікаря німця. Він подивився на мене з віддалі кількох кроків, не оглянув, не дав ніяких ліків. Можна було сподіватися, що в таких обставинах я помру, але молодий організм не здавався. Мене з мамою перевели в окрему кімнату на другому поверсі. Хтось роздобув трохи аспірини. Кілька днів і ночей я марила, передаї мною з’являлись хаотичні видива, то знову я впадала в напівпритомність. Та одного ранку гарячка впала, я відкрила очі, побачила худе, стурбоване обличчя мами. Почула цвірінкання горобців за вікном, (ох, любі горобчики!), відчула, що криза минула, що буду жити. Ще згадую, під час моєї хвороби, коли відбувалися налети, а я не могла встати з ліжка, професор Петров удвох зі студентом Ліщинським зносили мене в бомбосховище, а потім назад на другий поверх. За таку доброту не вистачить слів подяки.

Тоді ж у школі де ми перебували, з’явилася велика група українських селян. Оповідали, що з наближенням фронту німці спалили село, з невідомих причин примусили населення спочатку возами, а потім пішки податися в далеку дорогу на захід. Їх розмістили в довгому коридорі та на сходах. Під час налетів вони не мали

де сховатися, а ще гірше, не могли сховатися від своєї долі. Вигляд їх був страшний: виснажені, брудні, обшарпані, вони були також безправні. По кількох днях вони зникли. У відвертій розмові з доцентом Димінським шкільний сторож розповів, що всіх тих нещасних завели поза місто в ліс і там постріляли. Словами О. Ольжича – “Доба жорстока як вовчиця” – однак факти виявляють, що жодний звір не спроможний дорівняти жорстокості людини.

Коли я вже виздоровлювала, мої товарищі Галині Д. пощастило розшукати поблизу приватне помешкання, — одна кімнатка для неї, одна для нас, в будинку начальника пошти. Ми дуже раділи, — мати дах над головою, осібну кімнатку з меблями, це просто розкіш! Також розвідались, що при міській бойні існує їдальня, де можна краще прохарчуватися. Туди приходили українські студенти ветеринарної медицини. В чужому місті було особливо приємно перебувати в їх привітному товаристві. Користаючи з лагідної, весняної погоди, ми навіть вибралися оглянути місто, історичні місця і славні будівлі такі як Томаскірхе, Ратскеллер, Фолькершляхтденкмаль та інші. Налети порідшали, ми підбадьорились, бо знали, що американські війська вже недалеко. Німці робили останні зусилля, видаючи новішу зброю (панцер-фаусти) старшим мужчинам і хлопцям-підліткам, щоб ставали на оборону міста. Видали зброю і нашому господареві, але він закопав її в городі. Уже і

йому було досить тої війни: один син загинув під Сталінградом, від другого, що в російському полоні, не було вістки. Дружина його була завжди сумна і мовчазна. А поштар розпитував, хотів про все знати і часом приносив нам якісь весняні квіти зі свого городу.

У перших днях травня вже було чути артилерійну стрільбу за містом. Фронт наблизився впритул, місто пришикло. Напружену в чеканні ніч змінив погідний ранок. На вулицях жодного руху, все поховалося, тиша, з вікон багатьох будинків звисали білі ознаки підданства. Десь коло 10-ої год. на вулицю в'їхали перші колони американського війська, ніхто їм не ставив опору. Одні частини ішли пішки, інші їхали джіпами, вантажними автами, не поспішаючи. Без напруження чи ворожості вони майже привітно дивилися на мешканців міста, що визирали з будинків і вийшли на хідники. Американські вояки, мабуть свідомі завершення їхніх змагань в Європі, кидали в юрбу привітні слова і... шоколядки. Так, це американці. Ми довго їх чекали. Там на вулиці ми вітали їх усмішкою і сльозами радості. Незабутній, соняшний, травневий день!

Минуло багато років. Ми в благодатній Америці. Щороку на Меморіал Дей я дістаю від колишніх вояків-ветеранів малі червоні мачки і ношу їх при собі як згадку вдячності до тих, хто боровся і склав велику жертву за волю і справедливість для всіх.

НОВІ ВИДАННЯ

ОЛЕКСА ГОРБАЧ. “ШЛЯХ ЗІ СХОДУ НА ЗАХІД”

Нещодавно українська мемуарна література поповнилася ще одним новим виданням — збіркою спогадів Олекси Горбача “Шлях зі Сходу на Захід”, яку впорядкувала Анна-Галя Горбач і Ярослава Закревська.

Ім'я Олекси Горбача відоме насамперед серед української наукової інтелігенції. Адже О. Горбач — видатний український вчений-славист, мовознавець, невтомний збирач і видавець давніх українських пам'яток, великий популяризатор української книжки у світі педагог та громадський діяч. Сьогодні в багатьох українських книгозбірнях є зібрання праць ученого у 8 томах, яке він упорядкував і безкорисливо передав в Україну.

Спогади О. Горбача насичені багатьма подіями, оцінками тогочасних суспільно-політичних, військових, культурних явищ. У них звертається особлива увага на роки дитинства і юності (“Розділ з хроніки одного галицького села”, “Хроніка села Романова”, “Доповнення до ‘Хроніки села Романова’”, “З післявоєнної Голготи селян Бібреччини”, “Фольклор села Романова” та ін.).

Унікальний фактичний матеріал вміщено у статтях “Філія Академічної гімназії у Львові в 1930-их рр.”, “Василь Сімович”, “Філарет Колесса”, “Олександр Панейко”. Перед нами проходять, як у калейдоскопі, події, люди, приятелі — і все це пройняте і сумом, і тихою радістю, і світлою пам'яттю про школу, вчителів, шкільних друзів.

Окрім спогади присвячено перебуванню

О. Горбача у Червоній Армії (1940-41 рр.).

На нашу думку, політологам та історикам слід детальніше ознайомитися із мемуарами О. Горбача про перебування в дивізії “Галичина”. Адже такого фактичного матеріалу в сучасній історіографії є надзвичайно мало.

Цінний джерельний матеріал подано також у спогадах про життя полонених: “В німецькому полоні в Чугуєві й Харкові 1941-го року”, “В американському полоні”, “Зустріч з чужинцями в американському полоні”, “Із хроніки життя українських полонених в Авербаху”.

У книжці О. Горбача “Шлях зі Сходу на Захід” вміщено також листування, це передовсім листи до дружини — відомого перекладача, літературознавця, доктора Анни-Галі Горбач, яка багато робить сьогодні для зміцнення українсько-німецьких культурних зв'язків. У короткому вступі А.-Г. Горбач пише: “Наше листування розпочалося весною 1947 р., кілька місяців після того, як його звільнено з американського полону, і він вирішив завершити студії докторатом в Українському Вільному Університеті у Мюнхені (державний іспит склав 1940 р. у Львівському університеті)...”.

Отож перед нами — захоплююча книжка про недавно минулі часи, про життя тодішньої галицької молоді, про безмежну відданість О. Горбача своїй Батьківщині, українській науці, українській культурі, яким учений присвятив своє життя і свій науковий талант.

Ольга Кровицька,
Львів, “Високий замок”.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

Vol. LVI

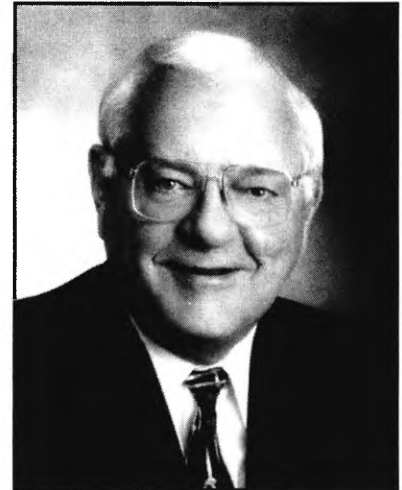
NOVEMBER 1999

Editor: TAMARA STADNYCHENKO

OFFICE OF THE GOVERNOR
JRTC, 100 WEST RANDOLPH, SUITE 16
CHICAGO, ILLINOIS 60601

GEORGE H. RYAN
GOVERNOR

George H. Ryan
Governor
State of Illinois

September 20, 1999

Mrs. Irena Chaban
Editor
Ukrainian Nat. Women's League of Am.
108 Second Ave.
New York, NY 10003

Dear Mrs. Chaban:

As Governor of the State of Illinois, it is my pleasure to congratulate you on the 55th anniversary of your publication Ukrainian National Women's League of America.

Ukrainian National Women's League of America has provided countless Ukrainian Americans with an excellent source of national and community news. The depth of your coverage has given a wealth of information to those who are interested in the events and issues pertinent to citizens of Ukrainian descent. You can take pride in the many accomplishments that your publication has achieved.

On behalf of the citizens of Illinois, please accept my best wishes on this special occasion.

Sincerely,

A handwritten signature in cursive script that reads "George H. Ryan".

GEORGE H. RYAN
Governor

GHR/PM/mb

**STATEMENT OF HER EXCELLENCY NINA KOVALSKA
AMBASSADOR OF UKRAINE
TO SWITZERLAND, LIECHTENSTEIN AND THE VATICAN
AT THE PRE-CONVENTION PROGRAM OF THE 25TH CONVENTION
OF THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA**

Distinguished participants of the Conference,

First of all, I would like to thank the organizers for the invitation to take part in the conference dedicated to the golden anniversary of the Declaration of Human Rights. It is a great honor and a great pleasure for me to be here.

"Round" dates in the lives of individuals as well as in the history of peoples provide a good pretext for self-criticism and self-assessment. The 50th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights is no doubt the key event of this year and is of both individual and universal importance. Throughout the year, the document has been mentioned thousands of times, like a magic formula, like a prayer, by individuals and by members of groups, parties, organizations, by members of parliaments and governments.

Who can tell how many books, brochures, and articles have been published on this subject, how many conferences, seminars, round tables (both national and international) have been held throughout the world on this occasion, not to mention today's meeting?

And what are the outcomes of the tremendous efforts taken under the auspices of the United Nations to urge governments to protect and promote human rights, to raise public awareness about human rights in the world? Who can presume to appraise the outcome of these efforts? And are there any at all? Just look around us: the world is ushering in the dawn of the next century, sunk in violence and intolerance, poverty and disease.

Without being too general, I would like to share with you some thoughts on human rights and on the prospects for their promotion in my country, Ukraine.

This year, Ukraine celebrated the 7th anniversary of its independence, proclaimed by the parliament on August 24, 1991. The centuries' old search of the Ukrainian people for freedom was crowned by an act of its own will. In the referendum of that year, the first of its kind in Ukraine's history, the Act of Independence was supported by 90.3% of the country's citizens.

The magnitude of the challenges faced by Ukrainian society was enormous. The declared renewal of statehood had to be made a reality. Radical

transformations were launched in all spheres of social life.

Within an unprecedentedly short period of time, totalitarian postulates were rejected and a new legal basis was created to promote democracy. It took but five years to create a new democratic constitution that has become a guarantee of the irreversibility of the process of democratic transformations in the country. Within 7 years, over 800 new laws were enacted, a reliable basis for the creation of a new system of constitutional rights and freedoms, democratic elections, local self-government, a new court system, etc.

However, the process of transition to democracy in Ukraine, as in other new or renewed independent states in the region, is accompanied with upheaval and a general worsening of economic and social conditions. Economic recession has caused cuts in pensions and childcare, a deterioration of health care, education and culture. Millions of people have lost social protection, modest as it was. The wage crisis has yet to be overcome. The accumulated arrears in wages, pensions and scholarships have created a tense social environment and incite political emotions.

Raising the efficiency of the national economy is a priority task for the President and the government of Ukraine. The highly centralized economy that used to make up an integral part of the huge military-industrial soviet complex has to be adjusted to the national needs. Within this context, urgent attention is being paid to the restructuring of the leading sectors of economy, privatization, administrative reforms, strict economic regime and other important measures.

A target oriented and balanced policy of the government aimed at achieving economic stability has yielded the first positive trends. Since the end of last year, for the first time since 1990, we have succeeded in checking the fall of the GNP. Gradually, industrial output is rising; capital investments, transportation and some other indicators are growing. To speed up the course of economic reforms, further investment and regular international financial assistance are urgently needed.

This brief account of reforms in Ukraine leads to conclusions that may pose some questions.

First is the time-space factor. It is obvious that analogous reforms in the so-called old democracies needed decades and even centuries to introduce and implement changes. Are the changes made in Ukraine, launched within such a short period of time, well-rooted?

Secondly, reforms in Ukraine were initiated and are being translated into life from above, by the state. In the old democracies, they evolved from local initiatives that passed through the local level before they became national norms. What does this reverse order mean for Ukraine? Are these reforms alien to the people of Ukraine, imposed upon them?

To these questions I would definitely say no. First of all, it was the choice of the Ukrainian people, in 1991, to build an independent democratic state based on the rule of law. Democracy and freedom are long-time traditions of the Ukrainian people. Many of the acting international norms and principles of protecting human rights regulated the life of the democratic state formation of the Kozak Zaporozhian Sich. They can easily be traced to the 17th century Ukrainian Constitution which was doomed to oblivion under centuries-long foreign domination.

Today we are witnessing the rebirth of freedom-loving traditions of the Ukrainian people which were so ruthlessly uprooted under a totalitarian regime. At the present stage of reforms in Ukraine, when favorable preconditions for the promotion of democracy are created by the state, it is of paramount importance to stimulate public awareness about human rights, to reinstall these values in the public conscience. The circle of actors involved in human rights work should be enlarged.

The key formula of the newly adopted constitution is a progression: individual - family - society - state. We need to learn how to better translate this formula into life. It is a determining factor of true democratization. What can a person do to protect his or her rights and to promote the rights of others. I'll give you some striking examples to illustrate this point.

Several weeks ago, the Embassy of Ukraine in Bern received an invitation to take part in the third an-

nual Terry Fox Run organized by the Embassy of Canada and the Swiss Cancer League to raise funds for cancer research. Who is Terry Fox? He was a young Canadian who, because of bone cancer, had his leg amputated. In 1980 he undertook to cross Canada to draw people's attention to the need for curing this dreadful disease. He hopped on one leg for 143 days at an average of 43 kilometers per day. Weakened, he died a few months later at the age of 23. But Terry Fox's courage and determination touched the imagination of many people. Today, they pursue his quest by holding Terry Fox runs in 52 countries.

Indeed, people can do much — individuals, local communities, non-governmental organizations, mass media. This is just the right way to create a "civil society" sensitive to any slight deviation, any non-observance of the existing laws. And there is a growing understanding of this in Ukraine.

Recently mushrooming NGOs are becoming more and more active in different domains of life, especially women's organizations. They contribute much to protecting the environment, creating jobs for women who make up the majority of Ukraine's officially unemployed, improving health care and education, campaigning against the trafficking of women, and by fighting against pornography and drug abuse.

The role of non-governmental organizations in the promotion of human rights was one of the issues considered at the conference dedicated to the 50th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights which was held in Yalta, Ukraine, in September 1998. Attended by delegations from 27 countries, the conference will undoubtedly contribute to the establishment and strengthening of links between networks of non-governmental organizations and will give a fresh message to all those who are concerned with the promotion of human rights.

Thank you for your attention.

Editor's note: Her Excellency Nina Kovalska is the first woman from Ukraine to serve her country as Ambassador.

AN OUNCE OF PERSPIRATION ... A POUND OF INSPIRATION

by MARTA ZIELYK

Marta Zielyk holds the position of Diplomatic Interpreter for Ukrainian at the State Department. She is not a political appointee. All views, thoughts and ideas expressed in this article are her own and do not reflect the views of the U.S. Government.

How do you say "dry cask storage for spent nuclear fuel" in Ukrainian? How about "long range precision strike guided weapons" or "Rogue states"? Well, these are just some of the phrases that I deal with on a daily basis at the State Department. In fact, my job depends on knowing just such esoteric expressions. Whether the topic is Ukraine's search for alternative sources of fuel, the acquisition and procurement of smart bombs or relations between Kyiv and Middle-Eastern countries, I need to be able to talk about it knowledgeably and precisely in modern Ukrainian.

However, the problem that I sometimes encounter while interpreting during official government talks between Ukrainian and American delegations does not concern such technical terminology at all. Rather, it is words or phrases, which at first glance might seem irrelevant to the subject at hand, that are most challenging. Their very unexpectedness sometimes leaves me speechless. And being speechless is certainly not a desirable quality in an interpreter. The inspiration that comes to me in these predicaments has many different sources, quite often unusual ones.

I remember very distinctly just such a situation arising during the second meeting of the US-Ukrainian Bi-National Commission, better known as the Gore-Kuchma Commission (or the Kuchma-Gore Commission as Ukrainians like to call it). During a meeting with the President of Ukraine, which focused on the pace of Ukraine's economic reform, Vice President Gore tried to underscore the idea that what Ukraine does now will matter a great deal in the long run. To better illustrate the point, he said, "After all, you made your bed, and you have to lie in it." Then he turned to me awaiting my interpretation into Ukrainian. For a second, I froze. Our meeting had been full of phrases such as "sectoral reform" and "market liabilities" and "adjustment to exchange band rates" and here I was faced with something seemingly entirely out of context. Then my brain went into high gear. First, I tried searching for a phrase in Ukrainian which would most closely approximate Al Gore's words. Ukrainians have a million "prypovidky" and among them, I was quite sure, there was something I could use, even though it

eluded me for the moment. All I could come up with was "Ви постелили собі ліжко, тепер в ньому спіть".

Before I even finished the thought, I realized this literal translation sounded terrible. Moreover, in this politically correct world of ours it was better not to throw around words like "bed" and "sleeping" haphazardly. They might be misunderstood ... or worse! So on to Plan B. Before I knew it, my brain was flipping back through the years to a time when I was in high school and was taking part in a production of the Ukrainian Dramatic Arts Studio. Lida Krushelnyska, the creative director of this amateur group of young actors, was putting on a montage of several fables written by the famous 19th century Ukrainian writer Leonid Hlibov. I was the narrator of the whole show and so I had the job of introducing the various vignettes. So while I was sitting at the table in the ornate reception room of President Kuchma's official residence in 1998, my mind's eye brought up a picture of my fourteen year old self in the early 70's on a New York stage. I could see myself pronouncing the name of the fable entitled with the very phrase that I was searching for. Everything clicked into place and I smoothly produced the proper interpretation: "Що посієш, то пожнеш" (what you sow, you'll reap) without betraying any of the fluster that I felt.

This was not the only time that Lida Krushelnyska saved the day for me. The latest incident happened when a high ranking US government official was preparing to host his Ukrainian counterpart. He asked his speechwriter to prepare a few welcoming remarks and was quite adamant that the remarks must contain a well-known quote from a famous Ukrainian poet or writer on the topic of the centuries-old heroic struggle for liberation by the long-suffering Ukrainian people. A tall order for anyone, especially for this particular speechwriter — a very pleasant young Midwesterner who was not overly familiar with Ukraine, much less with Ukraine's literary history. He got the bright idea of picking my brain for usable quotes. I, on the other hand, am not in the habit of reading Ukrainian poetry on the job and told the speechwriter I would have to get back to him in a few days. Disappointed,

he left.

Later that day I was talking on the phone to my sister who lives in New York and who kindly commiserated as I lamented the fact that people at the State Department seem to think I can produce such quotes on demand. Without skipping a beat, she did just that. She launched into a dramatic recitation in Ukrainian of Shevchenko's very rousing patriotic call to throw off the yoke of oppression and rise up against the Muscovites. Right then and there I heard, in its entirety, "Subotiv" which ends with the stirring "Вста-не Україна... і помоляться на волі невольничі діти". I had my quote! The speechwriter was happy as was the high-ranking US diplomat. All this, thanks to my sister who has absolutely nothing to do with international politics, diplomacy or Ukrainian literature. But she is a life-long student of Pani Lida's Ukrainian Dramatic Arts Studio. And at that very time (luckily for me) Pani Lida was preparing her students for a dramatic presentations of a series of poems by Shevchenko, among them "Subotiv". Once again, Pani Lida had saved the day.

While on the subject of Shevchenko quotes, I once got help from the most unexpected of sources. During one of the many trips that former US Secretary of Defense William Perry took to Ukraine, we were scheduled to fly down to Pervomaysk, south of Kyiv, where Ukraine was dismantling its nuclear silos. This was being done in accordance with Ukraine's international obligation to become a non-nuclear state. Dr. Perry was a great supporter of Ukraine in this endeavor and traveled there often to witness various milestones in the nuclear disarmament process.

It was early January and the weather had turned nasty. We were sitting in a cramped Ukrainian military aircraft in Boryspil airport waiting to take off for the short flight to Pervomaysk. The pilots were attempting what I thought was a dangerous take-off on an icy runway. All around me were representatives of the Ukrainian armed forces -- mostly generals with colonel or two thrown in for good measure. Dr. Perry was scheduled to give a short speech upon arrival at Pervomaysk and I had been given an advanced copy of his remarks as we were taking off. Glancing at it, I realized it contained -- what else! -- a quote from Shevchenko. The quote was in English with no notation of its source. I panicked. In less than an hour, if we made it to Pervomaysk alive, I would have to interpret this into Ukrainian and it was highly unlikely that there was a Kobzar on board. And even if by some miracle a Kobzar was found, how would I ever find the right poem with the right quote. With nothing to

lose, I got the attention of the Ukrainian general directly across the aisle from me, introduced myself and asked if he could possibly help me. I gave him a few clues, a couple of words, a rough translation from English into Ukrainian, admittedly not much to go on. He thought about it for a while, then poked his seatmate, also a general, in the ribs with his elbow. "Sasha," he asked in Russian, "Do you know this?" In a loud back and forth, he and Sasha consulted for a few minutes and then started reciting some lines from Shevchenko, hesitantly at first, but gaining in enthusiasm as the poem went on. At about the fourth couplet, their third seatmate joined them. Then the colonel sitting behind them joined the chorus and soon I had three rows of high-ranking Ukrainian officers reciting Shevchenko for me in unison, in beautiful, flowing Ukrainian. It was a surreal moment, and yet, somehow very natural: Ukrainian generals, a snowed-in airport, a tight Soviet-era prop plane and a desperate US government interpreter all united by Ukrainian poetry. As they say in Ukraine, "normal'no".

And then there are those moments which truly catch me off guard. In these cases I have only myself to rely on -- no echoes from my childhood, no divine intervention in the form of Shevchenko-reciting Ukrainian generals. I call these my "sink or swim" situations. My aim, obviously, is to "swim" -- that is to express myself in elegant, literary Ukrainian. Sometimes though, to carry the analogy to its somewhat silly conclusion, my "swimming resembles an awkward doggie paddle rather than a smooth butterfly stroke. Such was the case during a recent official dinner in honor of Ukrainian Minister of Defense Kuzmuk and his wife Ludmyla which was hosted by Secretary of State William Cohen and his wife Janet. Somewhere between the appetizer of scallops in champagne-cream sauce and the main course of lobster and steak served in the ballroom of the Four Seasons Hotel, Secretary Cohen got up to deliver his toast. I was interpreting and things were going very well until the Secretary decided to stray from his prepared remarks and ad lib a little story involving (I am not making this up) a Supreme Court Justice and artichokes. The story is much too involved to get into here, but suffice it to say I had no idea how to translate artichoke into Ukrainian, never having coming across this vegetable in Ukraine or in the presence of Ukrainians in any other part of the world. As you might imagine, vegetables, and exotic ones at that, rarely figure into official conversations between American and Ukrainian VIP's. In other circumstances, I might have ignored the word or talked around it; in this case, such a ploy was not an option

as the troublesome word went to the very heart (no pun intended) of the story. I realized that the only conceivable way out of this situation was to confidently give the word a Ukrainian pronunciation with the accent on the last syllable and hope for the best. I wasn't sure if Minister Kuzmuk and his party would understand the point of Secretary Cohen's remark, but as I glanced at the head table, I was relieved to see no puzzled looks, no questioning glances.

You have probably already guessed what I did first thing after coming home that evening. Imagine my surprise when I saw that the authors of my trusty 2-volume English-Ukrainian dictionary offered exactly what I had said, "артишок". It was good to know that I can rely on my instincts in a pinch.

Now I can hardly wait for the next chance to escort a Ukrainian to dinner in an American restaurant. I hope artichokes will be on the menu!

UNDERSTANDING THE RISK OF BREAST CANCER

by IHOR MAGUN, M.D.

One of the most dreaded diseases that every woman fears is breast cancer. This fear is not unfounded as statistics substantiate. Each year about 200,000 women in the United States undergo some form of intervention for breast cancer management. One reassuring fact is that most women with newly diagnosed breast cancer are in the early stage of the disease. Survival studies show that early detection and intervention decrease the chance of cancer spreading to other organs -- in short, a cure is completely possible.

The current use of mammography in women is constantly undergoing changes. There is vast disagreement on the value of screening women under the age of 50, primarily because of lack of compelling data suggesting a significant reduction of death. There is also controversy about at what age women can stop having mammographs. At present, the general rule recommends annual mammographs over the age of 50 and every two years between age 40 and age 50. The frequency obviously increases in certain cases and other means of imaging technologies such as MRI and ultrasonography may be useful, but these are rarely used for asymptomatic women.

The most significant risk factor in breast cancer is age. As a woman grows older, so does her risk for breast cancer. However, if breast cancer occurs before age 50, it is considered early-onset and genetic

factors are most likely playing a role, possibly gene mutation which may even be linked to ovarian cancer. Genetic testing is available, but it is presently investigational and not routine.

Having menstrual periods before age 12 increases the risk. Not giving birth at all, or giving birth after age 30 increases the risk; pregnancy and delivery of a child before age 20 markedly reduces the risk. A family history of breast cancer in a first degree relative or a second degree relative on the same side of the family, regardless of age of diagnosis, increases the risk. Benign breast disease that necessitates a biopsy also increases the risk. Biopsy of a benign breast disease before the age of 50 is associated with up to a six-fold increase in risk; biopsy after age 50 is associated with only a three-fold risk.

Other risk factors have also been studied. Environmental risks remain controversial while research suggests that breast cancer in Western societies is not linked to dietary fat intake. The ingestion of estrogen for more than five years is a modest risk factor, yet estrogen-progesterone combinations do not appear to have any affect. The use of oral contraceptives does not appear to affect cancer risk at all.

Although technology has helped provide better screening, education coupled with follow-up routine examinations and breast self-examination are extremely important for early intervention and treatment.

Dear Readers, we request that all photographs submitted for publication in the Ukrainian language section of *Our Life* be accompanied by an English transliteration of all proper names. Thank you for your cooperation in this matter.

ECO NEWSLETTER

by MARTHA PELENSKY, PE

It has been a great honor and pleasure to have been nominated as Ecology Chair of the UNWLA, and I accept the position with deep gratitude. As Ecology Chair, It will be my duty and pleasure to share with you some news, thoughts, ideas and commentaries on the environment and ecology. It is a vast and interesting field and it should concern us all.

Let us first begin with some basic definitions that we will be sharing and discussing. First of all, let us clarify the two basic words that seem to be used interchangeably, namely **Ecology** and **Environment**.

Webster's New World Dictionary and Thesaurus defines **Ecology** as the branch of biology that deals with the relation between living organisms and their environment. It also deals with ecological engineering, human environment, anti-pollution projects, pollution control, survival studies, study of ecosystems, and conservation of natural resources. A textbook definition indicates that "**Ecology** can be defined as the study of relationship between organisms and the environment."

Webster defines **Environment** as surroundings; all the conditions, etc., surrounding and affecting the development of an organism, conditions, living conditions, circumstances, surroundings, scene, external conditions, background, milieu, setting and habitat.

If it all seems a bit abstract and theoretical, let's remember that we are all living beings who can only live and survive and procreate in an environment that is favorable to our existence. Our air, water, food,

shelter, transportation, communication, et cetera, have to meet certain minimum requirements so that we can function, and in turn, regulate them in our favor.

We have all heard about the El Niño phenomenon of the last few years and the current La Niña that have been creating climactic havoc in the western hemisphere. Global warning has also become an issue of interest to many people. What is causing it and what can each of us do about it in our own small way? Can we do anything about the apparently unchecked development that consumes and destroy the greenery around us? What shall we teach our children or grandchildren about respecting and conserving everything around us? What local action should we be taking in a positive, pro-active way? As any concerned individual who has thought about these issues knows, there are no simple and pat answers.

In future issues of *Our Life*. I hope to address and discuss some of the obvious and sometimes not so obvious relationships between our lives and our surroundings. I will also be discussing some topics of environmental/ecological interest here in the United States, in Ukraine, and worldwide. Your input in the form of letters, questions, suggestions, tips or advice will always be welcome and appreciated. Please let us know of any subject of particular concern that you would like us to address.

Na vse dobre,

Martha.

NATALIA'S CRAFT CORNER

Fun Crafts for Children

by NATALIA K. BILASH

BUBBLE PRINTS

Making note cards and stationery. Plan ahead -- these make nice gifts from children.

You will need:

- 1/2 cup bubble solution
- small plastic bowl
- 2 tablespoons tempera paint
- a straw
- white typing paper cut in halves or quarters

Pour the bubble solution into the bowl. Whisk in the tempera paint. Use the straw to blow into the bubble solution and make a heap of bubbles. Lay a piece of paper gently over the bubbles. The paper will absorb the paint and make a print of your bubbles.

GLITTER PLAYDOUGH

This recipe is much better than the store bought variety

You will need:

- 3 cups flour
- 1-1/2 cups salt
- 6 teaspoons cream of tartar
- 3 cups water
- 3-4 tablespoons oil
- icing food color glitter

Mix the dry ingredients (except for the glitter) in a large pan. Add water, oil, and food color and whisk until the lumps are gone and the food coloring is mixed in well. Place the mixture over medium heat and stir until the dough becomes thick and can be gathered into a big ball. When the dough cools, knead in the glitter. Glitter dough will keep for several weeks in a plastic bag or covered bowl.

GREEN PENNIES

Do this project before your child goes to sleep. He or she will wake up to a great surprise!

You will need:

- Paper towel
- Bowl
- Vinegar
- Pennies

Fold paper towel into a square and lay in bowl. Pour enough vinegar into the paper towel to saturate it. Lay pennies on wet paper towel. Overnight, as the copper in the pennies reacts with the vinegar, the underside of the pennies has grown a bright green coating.

JELLY FISH BOWL

An amusing party favor.

You will need:

- 1 large box blue gelatin
- 2 cups hot water
- 1 cup cold water
- 1 cup ice cubes
- 6 clear plastic cups
- gummy fish

Pour the gelatin into a bowl that has a pouring spout and add hot water. Stir until dissolved. Add the cold water and ice and stir until gelatin thickens. Remove any ice that hasn't melted. Pour gelatin into cups and place gummy fish in the cups. If the gelatin is too thin to suspend fish, refrigerate for 15 minutes or more to thicken. A squirt of whipping cream creates a wave effect.

HAPPY THANKSGIVING

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

ПЕЧЕНІ ПИРОГИ

Заголовок сьогоднішніх приписів не звучить дуже заохочуюче, однак треба сказати, що саме такий пиріг в декотрих селах Західної України належав до традиційних страв. Наприклад, в селі Вовче біля Перемишля, картопляний пиріг випікали тільки на празник — храмове свято в день Успення Пресв. Богородиці.

Дріжджові пироги могли мати різну начинку та різну форму, однак картопляний пиріг все був округлий — величиною біля 12 інчів та 2 інчів висоти.

КАРТОПЛЯНИЙ ПИРІГ

- 1 торбинка сухих дріжджів**
- 1/4 горнятка теплої води**
- 1 ложка цукру**
- 1 ложка борошна**
- 1 горнятко теплого молока**
- 1 яйце**
- 1/2 горнятка олії**
- 1 чайна ложечка солі**
- 4 горнятка борошна**

Начинка:

- 6-7 картопель**
- 1 цибуля**
- 1/4 горнятка олії**
- 1 пачка (8 унц.) сметанкового сиру**
- сіть, перець, кріп — до смаку.**

Чотири перші складники змішати разом та залишити, щоб почалося бродіння. Коли на розчині є досить повітряних бульок, додати решту складників та замісити рукою, уважаючи щоб тісто не було загусте (можна додати ще кілька ложок молока). Місити 5-8 хвилин. Переложити в чисту, змащену олією миску, обернути тісто, щоб змащене було зверху, накрити чистою стирочкою та залишити на 45 хв. (або довше) в теплому місті, щоб подвоїлося.

За цей час приготувати начинку. Картоплю очистити від шкурки, зварити в підсоленій воді, та добре відпарувати, щоб картопля була суха, додати смажену цибульку, сир (cream cheese), сіль, перець (можна свіжий кріп) та все разом добре потовкти, щоб не було в картоплі грудок. Залишити нехай прохолоне. Округлий металевий лист або велику форму, (як на торт), змащуємо жиром та обсипаємо борошном. Тісто притиснути кулаком, щоб вийшло повітря, а згодом на стільничці зформувати з нього великий кружок. Пальцями та долонями розтягати тісто до величини 14-16 інчів. Згодом цей кружок треба перенести на приготований лист. Зверху накласти начинку рівною площиною, приблизно 11 інчів проміром, а краї тіста піднести над картоплею до середини, де поступово зліпити, стискаючи тісто пальцями, утворюючи щось наче морщинки. На самій середині залишається отвір — це т. зв. комин, через який виходить повітря під час випікання пирога. Пиріг залишити в теплому місці, щоб підріс, змастити яйцем, змішаним з двома ложками води та пекти в печі, нагрітій до 350° — 45 хвилин, або й довше, поки цілий пиріг набере золотого кольору.

Подавати ще теплим з маслом, або сметаною. Він також дуже смачний холодний, або на другий день підігрітий на розтопленому маслі на сковороді (начинкою до сковороди).

ПИРІГ З ГРЕЧАНОЮ КАШОЮ

Тісто виготовляємо таке, як на картопляний пиріг.

Начинка:

- 5 картопель**
- 1-2 горнятка звареної гречаної каші**
- 2 цибулі**
- 1/4 горнятка олії**
- 1/2 фунта сухого сиру**
- сіть і перець до смаку.**

До зварених і відпарованих картопель додаємо кашу, цибулю, обсмажену на олії, сир, сіль і перець. Все разом потовкти, щоб утворити однорідну масу.

З тіста і начинки оформити пиріг подібний як попередній, картопляний і пекти так само. Цей пиріг найкраще подавати гарячий зі сметаною.

ПИРІГ З СИРОМ

- 1 торбинка дріжджів**
- 1/4 горнятка теплої води**
- 2 ложки цукру**
- 1 ложка борошна**
- 4 горнятка борошна**
- 1 1/2 горнятка теплого молока**
- 8 унц. масла**

Спершу розвести дріжджі водою з цукром і ложкою борошна, а коли почнетесь бродіння додати борошно, тепле молоко і вкінці топлене масло.

Тісто розложити на металевий лист, змащений маслом — нехай почне підростати.

Начинка:

- 2 яйця**
- 1 горнятко цукру**
- 1 1/2 ф. сухого коров'ячого сиру.**

Сир перетерти через ситко. Яйця втерти з цукром, додати сир і ванільовий запах. Втерти все разом, виложити на тісто на листі, краї підняти вгору. Цілу поверхню змастити збитим яйцем, дати підрости, та пекти у печі, нагрітій до 350°, до готовости.

ХРОНІКА ОКРУГ

ОКРУГА ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

ХРОНІКА ЗА 1998 РІК

ВІДДІЛ	МІСЦЕВІСТЬ	ГОЛОВА
2-ий	Честер	Маріен Валін
10-ий	Філядельфія	Теодозія Гарасевич
13-ий	Честер	Марія Вечак
19-ий	Трентон	Ярослава Лабка
20-ий	Філядельфія	Марія Касіян
43-ий	Філядельфія	Анна Максимович
52-ий	Філядельфія	Стефанія Вочок
54-ий	Вілмінгтон	Марта Трофименко
59-ий	Балтімор	Ганна Самутин
67-ий	Філядельфія	Лідія Бук
80-ий	Балтімор	Ксеня Йовик
88-ий	Філядельфія	Марта Бобак
90-ий	Філядельфія	Христина Хомин-Іжак
91-ий	Бетлегем	Ольга Цегельська

Округа Союзу Українок Америки Філядельфії начисляє 14 відділів, в яких є 324 членки. Кожного року відбувається Окружний з'їзд. Округа відбула 7 засідань Управи і 5 — Екзекутиви. На сходах обговорювали листування Головної Управи, обіжники та полагоджували справи Округи. На Окружному з'їзді 1998 р. Почесною членкою Округи іменовано Тамару Рац — довголітню секретарку Округи. Округа є співучасницею і організатором свята "Жінки Героїні". Округа є меценатом Українського Музею і членом Федерації Жіночих Клубів. У 1998 р. відбулися дві дуже успішні конференції: 19 квітня — Конференція екології і зв'язків і 28-го вересня Конференція організаційної референтури — "Сучасні питання української жінки". Велику працю проводить суспільна опіка Округи, референткою якої є Надія Оранська. Членки суспільної опіки відвідують мешканців піклувальних домів, на Різдво і Великдень підготовляють їм святкові подарунки. Округа має зв'язок з Черніговом в Україні. Туди вислали пакунки одягу і шкільного приладдя для дітей. Округа збирала і вислала в грудні 1998 р. понад 140 посилок поводьям Закарпаття. Три членки Округи входять до Головної Управи: Софія Геврик — заступниця голови СУА для справ організаційних, Оксана Фаріон і Марія Пазунок — вільні членки. Голова Округи Марія Раковська є головою Номінаційної Комісії XXV-ої Конвенції СУА.

10-ий ВІДДІЛ нараховує 15 членок. Одна членка померла. Одну приєднали. Головою є Теодозія Гарасевич.

У звітному році відбули 6 сходів, на яких зачитували листи з Централі, Окружної Управи, подяки від інших установ, а також з України.

Культурно-освітня референтка виголошувала цікаві реферати на теми: "Візія нашого великого генія Тараса Шевченка", "День Матері", "І в мене був мій рідний край", "Спомин про слугу Божого Митрополита Шептицького", "Це трапилося в парку", "Не поляже наша слава, ні сила, ні воля".

Союзнянки відвідують хворих у шпиталях і піклувальних домах. У часі різдвяних і великодніх свят обдаровують їх святковими дарунками.

Співпрацюємо з церквою св. о. Миколая при влаштуванні їхніх імпрез та з товариством "Сеньйор Сітізен".

Найбільшу увагу присвячує Відділ суспільній опіці. Вислали в Україну для сиріт і потребуючим до міст Чернігова, Жовкви, Івано-Франківська, Тернополя 22 пакунки з одягом, взуттям і шкільним приладдям на суму 784.00 дол. Крім того Відділ опікується "Бабусею", оплачує стипендіятку у Бразилії, підтримує Культурно-Освітній Центр у Філядельфії, Український Музей в Нью-Йорку, церкву св. о. Миколая, передплачує один журнал "Наше Життя" в Україну, підтримує Фонд Чорнобиля СУА і т. і.

Зібрали між союзнянками, у пам'ять покійної Богдани Макух, для сиріт в Україні — 330.00 дол. Разом з пакунками вислали 2,224.00 дол.

Для придбання коштів союзнянки проводять збірку під церквою на "День Матері" і "Батька", у різдвяний час ходять з колядою, влаштовують продаж печива і зібрали датків на суму 385.00 дол.

Відділ проводить збірку на Український Музей в Нью-Йорку і на СФУЖО.

Союзнянки передплачують журнал "Наше Життя" і 10 членок Відділу є членками Українського Музею в Нью-Йорку.

Всі зобов'язання до Централі і Окружної Управи Відділ виконує точно і на час.

Останньо Відділ провів збірку між членками і парафіянами церкви св. о. Миколая на допомогу потерпілим від повені в Закарпатті. Всі відгукнулися дуже радо і подарували багато одягу, взуття і постелевої білизни. Грошова збірка випала дуже гарно. Зібрано суму 2,200.00 дол.

13-ий ВІДДІЛ ім. УЛЯНИ КРАВЧЕНКО, Честер. Голова Відділу Марія Венчак. Відділ нараховує 18 членок. На сходах читаємо обіжники і обговорюємо плани праці. Стараємося все щось цікавого прочитати. З нагоди "Дня Матері" мали реферат. На інших сходах читали новелю Іваничука, гумореску, або короткі вірші. Для ширшого громадянства влаштували у січні "ялинку" зі свят-вечірніми стравами і різдвяною програмою. Для здобуття фондів успішно провели дводенні базари — перед Великоднем і перед Різдвом.

Відділ і три членки є спонсорами стипендіатів у Бразилії і Хорватії. Потерпілим від повені на Закарпатті зложили 250.00 дол. і на листу зібрали 1,400 дол. Також Відділ зайнявся збіркою одягу; зібрали 32 пакунки. Ми надали допомогу українській школі у Феодосії (в Криму) зібравши 1,300 дол. у пам'ять бл. п. чоловіка нашої голови. Також у пам'ять членки св. п. А. Микити зібрали на Український Музей 1,405 дол. Відділ і членки разом з нашою членкою-меценаткою Лідією Кий зложили на Український Музей в Н.Й. понад 23 тисячі дол.

Надаємо допомогу "Бабусям", посилаємо посилки в Україну. На день уродин членкам висилаємо карточки з вітаннями, а хворим — картки з побажанням скорого видужання і також відвідуємо їх.

Беремо участь в Окружному з'їзді і сходах Окружної Управи. Сплачуємо всі зобов'язання до Цент-

ралі й Округи. Маємо стовідсоткову передплату “Нашого Життя”.

20-ий ВІДДІЛ СУА у Філядельфії — голова Марія Касіян. Відділ має 15 членок, виконує всі зобов'язання до Головної Управи і Округи, а також є меценатом Українського Музею. Майже всі союзнянки є його членками. Всі передплачуємо журнал “Наше Життя”. Членки беруть активну участь у житті громади: деякі працюють в громадських організаціях, установах та при церквах. Сходини Відділу, на яких крім ділових справ, виголошували доповіді і репортажі про стан України та на інші теми, відбуваються щомісячно.

Членки нашого Відділу хотіли б якнайбільше працювати, однак завантовані літа щораз більше знеможують. У минулому році Відділ відбув 5 сходин — присутність 8-10 членок. На сходинах голова Марія Касіян подає пляни діяльності Округи — вона є заступницею голови Округи. Членки з цікавістю слухають репортажі про Україну, які виголошують інж. Лідія Дяченко і д-р Наталія Пазуняк.

Крім праці у Відділі, голова кількаразово репрезентувала голову Округи Марію Раковську на загальних зборах відділів. Також брала участь в імпрезах інших відділів. Наш Відділ провів 4-го жовтня, 1998 р. базар на фестивалі у посілости Сестер Василіянок на Факс-Чейсі. Членки зложили багато гарних речей — розпродаж приніс гарний прибуток. На заклик допомоги потерпілим від повені на Закарпатті, членки також щиро жертвували.

43-ий ВІДДІЛ СУА у Філядельфії має 41 членку — голова Анна Максимович. Ми відбули 6 ширших сходин. У 1998 р. відійшли на вічний спочинок Ольга Батенчук і Марія Євсевська. Вибули з Відділу Ірена Чумова і Ірена Новоженюк, прибула до Відділу Віра Пак. За доповіді на сходинах дбала культосвітня референтка Ольга Головецька. Ми прослухали: “Смерть гетьмана Івана Мазепи”, “Олена Столяр — постать героїні”. Про побут в Україні і зустріч із союзнянками Калуша розповіла Анна Максимович. “Життя і смерть композитора Івасюка”, “Олена Степанів — жінка героїня”, і “Св. Миколай” — спогад Б. Лепкого — підготувала і читала О. Головецька. Відбулося “Свячене” і “Просфора” для членок Відділу. Завдяки імпрезовій референтці Людмилі Чайківській ми мали дві першокласні імпрези для громадянства: Вечір-зустріч з проф. Максимом Тарнавським — “Наша зміна” і вечір з нагоди появи книжки д-р Лярисі Онишкевич — “Близнята ще зустрінуться”. Відділ є потрійним меценатом Українського Музею, 22 членки є членками Музею, а 5 з-поза Відділу. Ольга Диміцька допильнує, щоб вкладки до Музею наспівали вчасно. Теодора Кузьмович, стипендіяна референтка, збирає стипендії. Відділ має п'ять стипендіятів. Референткою суспільної опіки є Оксана Горасцька. Вона відвідує хворих членок Відділу. На Україну вислали 13 посилок і 100.00 дол. Також вже чотири роки Відділ підтримує зв'язок з Відділом СУ м. Калуша. Вислали їм вже 30 пачок. Анна Суха, заступниця голови, проводить сходини, коли голова відсутня. Стефанія Григорчук пише точні протоколи зі сходин, а Анна Олійник, організаційна, повідомляє членок про сходини. Марія Куземська вміло господарить фінансами і збирає передплату на “Наше Життя”. Три членки Відділу входять до Округи Управи, дві до Фінансової комісії СФУЖО, більшість членок є членками-прихильницями СФУЖО. Госпо-

дарські — Марія Данилів і Марія Плахта — дбають про перекуси, щоб уприємнити наші імпрези. Членки 43-го Відділу співпрацюють з Округою Управою, відвідують імпрези інших відділів і є активними у громаді. Працюємо всі спільно, дружньо — не піддаємося рокам, сприймаємо наше “повноліття” граціозно.

52-ий ВІДДІЛ СУА у Філядельфії, голова Стефанія Вочок. Відділ існує вже 61 рік. Під час року відбулося 8 сходин. Пересічно на сходинах присутні тільки 9 членок — інші або хворі, або не мають транспорту, одна членка в піклувальному домі. Все листування з Централі прочитуємо і обговорюємо. Голова, Стефанія Вочок, репрезентувала Відділ на прийнятті, яке влаштував 90-ий Відділ для вшанування посла України Юрія Цербака і його дружини. Голова також брала участь в організаційній конференції СУА. Відділ зложив 100.00 дол. на Стипендійний Фонд і 40.00 дол. на Фонд ім. Теодозії Савицької. Льотерійні квитки Українського Музею розпродано. Як кожного року, впродовж 30 років, закупили харчі й перед різдвяними святами передали Сестрам-місіонеркам. Деякі членки мають родини на Україні, тому на сходинах обговорюємо події й відносини в Україні.

Ми горді, що належимо до СУА і сподіваємося, що молоді жінки зрозуміють, яку велику працю провадить СУА і як важливим є продовжувати її для наступних поколінь. Хай Господь благословить СУА!

54-ий ВІДДІЛ СУА у Вілмінгтоні, ДА., нараховує 31 членів. Голова Марта Трофименко. Окрім місячних сходин, 29 березня 1998 р. відсвяткували роковини Тараса Шевченка з участю священників і громади Вілмінгтону. Імпреза була вдалою і це заохотило нас до праці.

31-го травня інженер хемії Марта Пеленська з Філядельфії виголосила цікаву доповідь з екології про вплив занечищеного довкілля на розвиток і здоров'я людства і тварин. Відділ підготував програму “Річниця незалежності України” 23-го серпня ц. р. Запросили отців Католицької і Православної церков, відправити Молебень і вони радо погодилися. На жаль, праця не увінчалася успіхом, бо в половині серпня у Вілмінгтоні створився Відділ УККА — і повідомили голову 54-го Відділу СУА Марту Трофименко, що святкуваннями річниці незалежності керуватимуть вони.

На сходинах у жовтні Люся Куліш, науковий співпрацівник Кіровоградського Музею, представила нам скрутну ситуацію жінки-українки, яка змушена шукати праці поза межами батьківщини і наражається на небезпеку.

59-ий ВІДДІЛ нараховує 15 членів, три знаходяться в домах для старших, дві — не виходять з дому, а декілька — тривалий час хворіють. Спроби приєднати нових членок, як з-посеред місцевих жінок, так і з “4-ої хвили”, на жаль, не мали успіху. Сходини відбуваються в церковній залі після Служби Божої. Не можемо вже ходити з колядою, ані брати участі у фестивалях — наші прибутки мінімальні. Для поповнення каси приходиться займатися приготуванням прийняти “кейтерінг” для місцевої кредитівки. Продовжуємо підтримувати місцеву школу українознавства, допомагаючи їм у святкових базарах. Продовжуємо робити зустрічі для інформування громади про розвиток подій в Україні. Цього року мали дві такі зустрічі: “Післявиборчі розважання” (про неупішні вибори до Верховної Ради) і “Напередодні прези-

дентських виборів”.

Наш Відділ почувався до обов'язку допомоги в похоронах д-ра Шав'яка, чоловіка нашої заступниці голови Л. Шав'як, і похорону Ніни Караванської. Відділ вислав 2 посилки з одягом і 200.00 дол. на видання дитячої літератури голові СУ у Львові. Вислано 3 пакунки інвалідам у Львові. Проведено збірку вживаної одягу і книжок та доставлено до Філядельфії 30 пакунків. ЗУАДК зайнявся дальшою доставою до Києва на адресу “Смолоскипу”, де наша членка Надія Зінкевич розділяє допомогу особисто школам й іншим потребуючим.

Цього року була у нас група дітей з Києва в програмі обміну студентами. Ми прийняли їх і обдарували малими подарунками.

Для допомоги поводянам Закарпаття ми звернулися до о. пароха, щоб проголосив заклик у церкві. Членки зібрали 2,000 дол. і упакували 50 посилок вживаної одягу. Гроші вислано до Централі СУА, висилкова агенція “Міст” перевезла пакки на корабель безкоштовно.

Нашою журбою є стан членства. Плянємо ще деякі спроби виходу з тієї загрозливої ситуації.

67-ий ВІДДІЛ проіснував 20 років від 24 лютого 1979 року, коли відбулися перші організаційні сходи з присутністю 10 членок та гостей з Централі й Філядельфійської Округи.

Стан членства 67-го Відділу є 20 членок, Відділ зріс за 20 років на 100%. Вік членок: 35 відсотків менше 40 років, 10 відсотків менше 60 років, 50 відсотків менше 70 років, 5 відсотків понад 70 років. Різноманітний вік членок позитивно впливає на психіку та викликає ентузіазм і співпрацю.

Наша членка Софія Геврик займає пост організаційної референтки в Централі СУА. 4 членки з Відділу працюють в Окрузі: Дзвінка Захарчук — референтка зв'язків, Ксеня Захарчук — скарбник, Оксана Мандибур — референтка УМ. та Ліда Бук — голова Відділу.

Відділ відбув 12 сходи у 1998-му році, пересічна присутність членок на сходинах була 60-75 відсотків.

Дві членки Відділу — Ліда Бук і Теофілія Артимишин на заклик Централі та Округи пакували два дні по вісім годин речі до посилок в Україну жертвам повені на Закарпатті.

Суспільна опіка у складі Марії Захар'яевич, Ліди Бук, Ірени Кушнір та Дарії Федак відвідували два рази в місяць немічних у домах опіки для старших. За 1998 рік відбули 360 годин добровільної праці.

Відділ утримує 3 стипендіатки — дві в Бразилії, одну в Україні.

Відділ точно платить вкладки, передплачує журнал “Наше Життя” та передплачує його “Бабусі” в Україні.

Згідно з метою 67-го Відділу, який розпочав традицію “Тижня Українського Музею” (для поширення інформації про Музей, надбання нових членів та для фінансової підтримки УМ.), 1998 р. “Тиждень УМ.” відбувся 2-го жовтня відкриттям однотижневої виставки Володимира Макаренка і Петра Капшученка. Ця виставка відтак переїхала до УМ. в Нью-Йорку, а опісля до Вашингтону.

Відділ розіслав приблизно 300 запрошень на відкриття виставки, тож не диво, що була виїмково численна громада на відкритті та під час виставки.

1998 р. радіопрограму про Український Музей і коментар про тиждень УМ. підготувала Дзвінка За-

харчук.

У неділі 4-го та 11-го жовтня членки 67-го Відділу продавали жетони біля українських церков Філядельфії (4 католицькі і 2 православні парафії). Прибуток з імпрези призначили для Українського Музею.

Музейна крамничка Відділу діяла дуже успішно на Різдвяному базарі УОКЦ 12-13 грудня 1998 включаючи продаж праць графіка Богдана Сороки.

67-ий Відділ мав велике задоволення зі своєї праці у 1998-му році. Відділ виконав усі свої фінансові зобов'язання до Округи та Централі СУА і передав Українському Музеєві дві і пів тисячі доларів.

80-ий ВІДДІЛ у Балтіморі, голова Ксеня Йовик, начисляє 20 членок, у тому 5 нових. У 1998 р. відбулося 8 сходи.

У квітні відбулася виставка мистецької творчости в Українському Посольстві у Вашингтоні. На виставці були картини-акварелі мисткині Тереси Марків, членки нашого Відділу. На імпрезі було приблизно 150 присутніх. Програму відкрила голова Відділу. Слідували виступи радника Посольства України Володимира Білашова, художника Василя Палійчука та мисткині Тереси Марків. Імпреза принесла прибутку 500.00 дол.

Для придбання фондів, упродовж весни і літа 98-го року наші членки брали участь в церковному базарі, у серпневому пікніку, а також Софія Царик влаштувала випродаж — “yard sale”.

У листопаді ц. р. Відділ включився в допомогувати акцію потерпілим від повені в Закарпатті. Кілька членок і голова повідомили про цю нагальну потребу Вашингтонську громаду, долучили до помочі кількох членів Пласту — тоді зібрали і приготували 75 пакунків з одягом і вітамінами, та придбали 255 дол. Організаторкою цієї запланованої акції була Ірина Вацлавів, яка погодилася надалі бути референткою суспільної опіки. Ліда Мартинець очолила організаційну референтуру.

Наша вечірка в грудні, як і в минулому, дала нагоду для товариської розваги членства і громади, а також для придбання фондів для допомогувати акції. Цей святковий проєкт очолювала заступниця голови Марійка Лішак.

У зв'язку з наміченими загальними зборами, Орісія Білан очолила Контрольну комісію Відділу.

Упродовж 98-го року, членки час від часу обговорювали деякі українські питання, а особливо проблему торгівлі жінками України.

88-ий ВІДДІЛ, який складається з 21 членки, дружньо і активно співпрацював з нашою головою Мартою Бобак. У цьому році Відділ влаштував базар на якому продавав печиво, біжутерію та ручні вироби, зорганізував успішну прогулянку автобусом до Statue of Liberty, Ellis Island і Українського Музею у Нью-Йорку та підготував виховно-екологічний конкурс “Природа і ми” серед учнів в нашій Українській Рідній Школі. Членки також включилися в акцію допомоги потерпілим від повені в Закарпатті.

Членки 88-го Відділу такожкладають багато праці в інші українські громадські організації. Наші членки вчителюють в нашій Українській Рідній Школі; виконують активну роль в Окрузі, Пласт-Пріяті, керівництві СОУК, при Manor Junior College і Українському Інституті у Нью-Йорку та поширюють інформації про Україну серед американського суспільства.

90-ий ВІДДІЛ СУА у Філядельфії — голова Христина Хомин-Іжак — є одним з найбільш активних Відділів Округи. Відділ нараховує 50 членок. У звітному часі прибуло 6 нових. 2 членки входять до Головної Управи СУА: голова Округної Управи Марія Раковська і заступниця голови СФУЖО на Америку Наталія Даниленко. 4 членки входять до Округної Управи, а 7 до Фінансової комісії СФУЖО. Фінансові зобов'язання до Централі і Округи та передплату журналу "Наше Життя" Відділ виконує повністю і своєчасно. У звітному році відбулося 7 ширших сходин Відділу, і 16 сходин Управи. Дві святкові гостини для членок Відділу. Відділ відбув три прогулянки до державних заповідників — Конгресової Бібліотеки, Смитсоніан Інституту і Посольства України у Вашингтоні. До Вілмінгтону на виставку Санкт-Петербурзького Ермітажу і осінню подорож в Кетскільські гори.

З науковими доповідями у Відділі виступали: професор Київського Державного університету д-р Валентина Борисенко, професор Карлового університету в Празі д-р Тетяна Беднаржова, суспільна діячка з Ужгороду Марія Зингалова, професор Києво-Мигилянської Академії д-р Зоя Хижняк і художниця зі Львова Зеня Краковецька.

Відділ улаштував надзвичайно успішну імпрезу "Відзначення пам'яті Софії Русової" wraz із фотографічною виставкою. Відділ видрукував 100 книжечок про педагогічну працю Софії Русової і подарував їх для Школи Українознавства "НУРШ" у Філядельфії. Програму і виставку ми передали для користування 45 Відділові СУА у Дітроїті і 33 — у Клівленді. Фонди з цих імпрез призначено на харитативну працю СУА для молоді в Україні. У вересні Відділ влаштував товариську зустріч "При чайку" з дружиною посла Марією Щербак і 26-ти співробітницями українського Посольства у Вашингтоні. Допомогли капітанові Нечипоренкові приготувати виставку "Збройні сили самостійної України", яка тривала три місяці в Українському Культурно-Освітньому Центрі у Філядельфії і дістали дуже позитивну оцінку. Щедро відгукнулися членки на заклик суспільної опіки СУА допомогти поводянам Закарпаття. Вислали 30 пакунків одягу і збрали 1,000 дол. Відділ підтримує Стипендійну Акцію СУА і з нагоди імпрез роздали присутнім 200 листів із стипендійними аплікаціями. У цей спосіб збрали 1,000 дол. на стипендії. Під проводом голови Відділу Христини Хомин-Іжак всі референтури у Відділі сумлінно виконують свою працю, в дружній атмосфері проводять сходини, допомагають одні одним для добра організації і нашої громади.

91-ий ВІДДІЛ в Бетлегем, начисляє 22 членки, включно з двома новими, які вступили цього року. На жаль, маємо вже 5 членок у віці понад 80 років. Усі членки передплачують "Наше Життя", 12 є членами

Музею, а у Стипендійній акції в Україну й Бразилію маємо збірну стипендію, три індивідуальні та дві з-поза Відділу.

Цього року Відділ зосередився в діяльності суспільної опіки. Запакували і вислали 45 посилок (2215 ф. ваги), до 9-ти місцевостей України — для сиротинців і спецшкіл. У цьому числі подарунки від св. Миколая, подаровані дітьми зі школи ім. св. Івана Христителя в Нортгемптоні і церкви св. Йосифа в Бетлегемі, "Діти-дітям", призначені сиротам України.

Жертвам повені на Закарпатті вислано 30 пакунків з одягом і постіллю, вагою пересічно по 48 ф. Варто при цьому згадати, що багато речей ми одержали від "Солвейшин Армі" і зі збіркової акції місцевої телестанції. Збіркова листа СО СУА принесла 2,005 дол.

У конкурсі "Природа і ми" взяло участь 6 учнів школи ім. Івана Христителя, де учителькою української мови є членка Управи Відділу Ірена Бачинська, і кілька її учнів переписуються англійською мовою з учнями англійської мови у Затурцях на Волині. І. Бачинська влаштувала лекцію з експонатами про Україну для учнів 6-ої класи публічної школи в Паркленд, ПА. Інша членка вчить дорослих української мови приватно.

Відбулася дуже цікава зустріч-вечірка з д-р Тетіяною Беднаржовою, професором Карлового Університету з Праги. На сходинах були цікаві теми — розповідь членки О. Лемехи про особисті переживання на Лемківщині під час "Акції Вісла". Культосвітня референтка Марта Федорів, розказала про подорож Гіларі Клінтон до України і її виступ у львівському театрі. Іншим разом виступ "Рефлексії з Галичини" американця П. Бейджена слідами його роду та репортаж з Києва про змагання й перемогу "Динамо" проти "Москви".

Відділ взяв участь у "Intercultural Day", спонсорований УЗСА з виставкою килимів. У серпні в церемонії вивішення українського прапора в Миських Радах Бетлегемі і Аллентавн та святкування Дня незалежності України, а також у Службі Божій в наміренню жертв 65-ої річниці Великого Голоду.

Висилки пакунків в Україну дали нагоду нав'язати листування з головами СУ, "Просвіти" опікунками спецшкіл і сиротинців та культурних осередків у дев'яти містах України.

З Округною Управою Відділ листується, контактується телефонічно й, по змозі, голова й членки беруть участь у сходинах, загальних зборах та імпрезах.

Для придбання фондів, Відділ проводить продаж великоднього печива, продаж вареників і приймає пожертви на висилки пакунків в Україну і також раз в рік проводить льотерію.

Анна Максимович,
пресова референтка Округи Філядельфії.

Закінчення зі стор. 10

Дійсну духовну насолоду і теплий сімейний настрій приніс виступ знаного і любленого тріо "Золоті ключі" — Ніни Матвієнко, Марії Миколайчук і Ніни Ковальської. Майстерність виконання і висока співоча культура зачарували слухачів. Піснею "Роду наш красний", до якої підключилися всі присутні, закінчено цей повний вражень популу-

день. Та на цьому не був кінець — гостей ще чекала добірна перекуска, яка милувала око і гострила апетити. Сповнені емоціями і плянами, гості ще довго не розходилися домів. І, як сказала Ірина Голуб'єва, цитуючи Ліну Костенко: "Кожний фініш по суті старт" — фініш вашій роботі і старт — нашій. Щастя Вам, Боже!

ТРАДИЦІЙНИЙ ПІКНІК 33-го ВІДДІЛУ

Влітку мало проводиться різних сходин та засідань. Сама душа, здається, не витримує закритих задушливих приміщень і кличе на відкритий простір, прагне соняшного світла та тепла. Як приємно безтурботно пройтись поміж зеленню дерев, кожною клітиною свого ества вбираючи той Божий дар — навколишню свіжість повітря і енергію сонця, щоб, зарядившись нею, довго вживати до наступної нагоди такого тісного єднання з природою!

Чудовим місцем для такого відпочинку в Пармі є територія СУМу. Навіть не віриться, що спустишся стежкою вниз — і опинишся у вирі міського життя з вкритими порохом хідниками та безліччю авт, що вічно кудись поспішають, випускаючи за собою відпрацьовані гази двигунів. Наче піднята до неба, до сонця і свіжого повітря, з усіх сторін оточена зеленню, вона і дійсно виправдовує свою назву — “Верховина”.

27 червня на “Верховині”, стараннями членок 33-го Відділу СУА, був проведений пікнік. Він зібрав всіх бажаючих провести свій вільний день на лоні природи, щоб, зустрівшись зі знайо-

мими, обмінятися новинами, або просто відпочитись від щоденних клопотів на свіжому повітрі. Членки Відділу створили всі умови для відпочинку, подбали про смачний обід, каву та солодке, а для бажаючих спробувати щастя у вигравках були запропоновані вишита подушка від В. Баслядинської та торт, спечений Л. Медицькою. У підготовці та проведенні пікніку прийняло участь багато членок, а також і ті, хто вважав своїм обов’язком допомогти союзнянкам. Судячи з кількості присутніх, з тієї атмосфери доброзичливості та гостинності, що панували на пікніку, можна сказати, що проведений він був вдало.

Через тиждень на коротких сходинах у Відділі було підведено підсумки проведеного заходу. Голова Відділу Міля Русин висловила подяку за працю всім членкам, особливо відзначаючи тих, хто весь день пропрацював на кухні, займаючись обідами. Слова подяки були висловлені і на адресу тих, хто допоміг союзнянкам в цей день.

Ніна Кулакова-Сікора,
пресова референтка 33-го Відділу СУА.

НАМ ПИШУТЬ

Шановні пані!

Пише Вам одна з членок Союзу Українок міста Луцька, що на Волині, Сіма Кордунова. А написати спонукало мене щире почуття вдячності Вам за розуміння нашого теперішнього становища, за моральну і матеріальну підтримку. Вісім років нашої незалежності ще не підняли нас до рівня нормального цивілізованого життя, і ми змушені користуватись добротою тих, хто нам співчуває і допомагає. Мріємо про той час, коли ми зможемо чимсь допомогти іншим, або хоч віддячити добрим людям за їх допомогу.

Гроші, які Ви нам присилаєте, ми віддаємо дітям-сиротам. Про це Ви знаєте від голови нашого обласного відділення Союзу Українок пані Люби Ганейчук. Піклування про дітей-сиріт — одна з ділянок нашої роботи. То є учні шкіл та студенти вузів, які позбавлені батьківської опіки. Ми також маємо зв’язок з солдатами, буваємо у них, зокрема у дні релігійних свят. Тих солдатів у яких немає батьків, запрошуємо до нашої світлиці на гостину, щоб вони хоч трішечки відчували домашній затишок і ласку. На жаль, коштів у нас на подібні заходи немає, отож виручає Ваша сердечність і добра воля, за що ми Вам дуже вдячні.

А нещодавно і я сама скористувалась Вашою благодійністю. Трапилось так, що мого сина на вулиці пограбували і жорстоко побили. Це у нас тепер, на превеликий жаль, трапляється занадто часто. Син мій знаходився в лікарні майже півтора місяця. Потрібно було багато грошей на лікування, бо безкоштовно немає абсолютно нічого, а мою мізерну пенсію виплатили щойно за січень місяць. Отож збирали гроші мої і синові друзі, а 10 доларів я одержала від Союзу Українок. Це були Ваші гроші. Знаю, що вони вам теж не даються даром, що ви їх відриваєте від своїх потреб і присилаєте нам. За це я вам низько кланяюсь. Гріє серце та думка, що українці на іншому континенті пам’ятають нас і допомагають, хоч повинно б уже бути навпаки. Але живемо надією на ласку Божу і на зростання національної свідомості нашого народу.

Шановні пані! Мені дуже хочеться хоч якось засвідчити Вам свою вдячність за те, що Ви, Ваш Союз Українок робить заради нас, українців на своїй Батьківщині. Отож висилаю Вам одну із своїх книжечок. В ній — моя душа, і я її відкриваю перед Вами.

БЕРЕЖІМО НАШЕ СЛОВО

Будь-як вимовилось слово,
Будь-як вимучилось два
І влітають в нашу мову
Дикі покручі-слова.

Бездуховні, прудкокрилі,
Як насіння з бур’яну.
Глянеш — грунт заповнили
На словесному лану.

А добірне слово-колось
З духом рідної землі
Тратить силу, тратить голос,
Засихає на стеблі.

І душа поймається болем,
Присне, в серце печія:
Як бур’ян покриє поле —
Буде нива нічия.

Зичу Вам і всім членкам Вашим багато добра і щастя.

З повагою

С. Кордунова.

ФОНД СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ СУА

ПОЖЕРТВИ ЗА СЕРПЕНЬ 1999 р.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У світлу пам'ять **бл. п. Любомира Трача**, чоловіка нашої довголітньої членки Управи Ірени, складаємо (через 17-ий Відділ СУА в Міямі, Фл.) на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням для сиріт і на Фонд Чорнобиля СУА **600.00 дол.** — Марко, Таня, Петро, Андрій, Анна і Льоня Трачі; **500.00 дол.** — Ірена, д-р Марко, Олег, Наталка Трач; **по 300.00 дол.** — Українська Федеральна Кредитова Кооператива "Самопоміч", родина Прибулів та С. Д. Вільсон (S. D. Willson); **200.00 дол.** — С. М. Бугера; **по 100.00 дол.** — Товариство Сеніорів у Міямі, Seatt and Ty Mc Lung, Florida Emergency Physicians; **по 50.00 дол.** — Mr. Brent Gardner, Український Культурний Осередок у Голівуд, Дан і Анна Криси, 17-ий Відділ СУА в Міямі, д-р Юрій і Діана Тершаковці, Михайло Ковальчук, М. Л. Андрійович; **30.00 дол.** — Мирослава Тершаковець; **по 25.00 дол.** — Єва і Богдан Люжняки, Лідія і Володимир Гладкі, Ірена і Микола Ракуші, Дмитро Тарашук, І. Стеркач, Анна Івашко, А. Н. Угляр, Міра Ганкевич, Петро Матичак; **по**

20.00 дол. — Ольга Іваницька, М. А. Сорока; **по 10.00 дол.** — Люся і Роман Венгльовські, Марія Венгльовська, Соня Серна, Лусіл Візняк, Віра Самбір, Анастасія Кроп; **5.00 дол.** — Катерина Годивська. **Разом 2,910.00 дол.**

Дружині Ірени і родині складаємо щире співуття.
17-ий Відділ СУА ім. Олени Теліги, Міямі, Фл.

ДОПОМОГА "БАБУСЯМ"

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Анни Філь**, синові нашої Почесної членки Марії Черешньовської, складаємо **20.00 дол.** (через 99-ий Відділ СУА в Вотервліт, Н.Й.) на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу "Бабусям". Родині висловлюємо глибоке співчуття.

Управа і членки 99-го Відділу СУА, Вотервліт, Н.Й.

ЖЕРТВОДАВЦІ

Слава Сторожук

20.00 дол.

ФОНД ЧОРНОБИЛЯ СУА

ПОЖЕРТВИ ЗА СЕРПЕНЬ 1999 р.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У світлу пам'ять незабутнього дідуся **бл. п. о. Митрата Мирослава Харини** складаю **60.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

Маркіян Сенік.

У світлу пам'ять **бл. п. Івана Близнака** складаємо **25.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА. Родині висловлюємо найщиріші співчуття.

Ольга і Теодор Ракочі з родиною.

На нев'янучий вінок на свіжу могилу **бл. п. Євгена Шипайла** побратими "Братства Вояків" зложили (через 28-ий Відділ СУА в Ньюарку) на Фонд Чорнобиля СУА: **100.00 дол.** — д-р Юрій Крижанівський; **75.00 дол.** — д-р Юрій і Христина Демидовичі; **50.00 дол.** — Віра і Зенон Селевичі; **35.00 дол.** — Давид Черткоф; **по 25.00 дол.** — Тиміш Гнатейко, Богдана і Володимир Гнатківські, Петро Буняк; **10.00 дол.** — Ірена і Ярослав Закаляки. **Разом 345.00 дол.** Родині висловлюємо щире співчуття.

28-ий Відділ СУА в Ньюарку.

На свіжу могилу **бл. п. Миколи Бориса** побратими по зброї складають (через 28-ий Відділ СУА) на Фонд Чорнобиля СУА: **60.00 дол.** — Ольга і Борис Тищенко; **40.00 дол.** — Катерина Борис; **по 25.00 дол.** — Марія Онишкевич, Ілля Онишкевич; **20.00 дол.** — Таїса

Богданська; **по 10.00 дол.** — Марія і Йосиф Сороки, Володимир Боярський, Ірена і Ярослав Закаляки, Микола Красножоний, Ярослав Леськів, Марія Анна Воронка; **5.00 дол.** — Теодор Ковалик. **Разом 235.00 дол.** Родині висловлюємо глибокі співчуття.

28-ий Відділ СУА в Ньюарку.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Мирона Лапки**, нашого незабутнього швагра, вуйка і кузена, який мешкав в Австралії, місцевості Аделяїда, заслуженого добродія і засновника Пласту, члена куреня "Лісових Чортів", складаємо (через 119-ий Відділ СУА) **100.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА. Горем засмученій родині висловлюємо найщиріші співчуття. Хай австралійська земля буде йому легкою.

Анна Король з родиною.

ЖЕРТВОДАВЦІ

Ірина Пашковська

40.00 дол.

United Way of New York contribution
from donors employed by PNC BANK, N.A.

25.28 дол.

З РІЗНИХ НАГОД

Дарую **20.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА як мій прощальний привіт для членок 17-го Відділу СУА в Міямі, Фльоріда.

Міра Ганкевич.

Щиро дякуємо!

Надія Шмігель,
референтка Суспільної Опіки СУА.

Романна Кекіш,
скарбник Суспільної Опіки СУА.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА

ПОЖЕРТВИ ВІД 21 ЛИСТОПАДА 1998 р. ДО 15 ЛИПНЯ 1999 р.

(Продовження)

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Enclosed is a donation in the amount of **\$100.00** in loving memory of my Grandmother **Sofia Nalukowa**, Teacher for a stipend for a student in Brazil.

Tamara Stadnychenko Cornelison.

Замість квітів у пам'ять **св. п. Ярослава Турянського**, чоловіка моєї приятельки Таїсси Турянської, складаю **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

Надя Цвях.

У пам'ять приятеля **бл. п. Миколи Максимюка** складаю **20.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА через 56-ий Відділ СУА, для студента семінарії в Рудно.

Анна Гомик.

У пам'ять **бл. п. Олени Марії Давидович** складаю **25.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА. Родині висловлюю щирі співчуття.

Софія Барусевич, Норт Порт, Фл.

У пам'ять довголітньої і дорогої приятельки **бл. п. Марусі Сваричевської** жертвую **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА для сиріт в Україні.

Наталка Миколаєвич з Бостону.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Льва Мурського**, чоловіка нашої союзнянки Оксани, складаємо **25.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

Членки 84-го Відділу СУА, Округа Чікаго.

Замість квітів на свіжу могилу улюбленої 12-літньої донечки, яка несподівано відійшла у вічність, складаю **30.00 дол.** на допомогу сиротам в Україні через Стипендійний Фонд СУА. Родичам і дідусям д-р Ганушевським мої співчуття з глибин серця.

Леся Яцкевич.

У пам'ять **бл. п. Миколи Татарко** складаю **25.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

Леся Яськів.

У світлу пам'ять Почесної членки СУА **д-р Теодозії Савицької**, Округа Нью-Джерсі складає **50.00 дол.** на Тривалий Фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА.

Марія Полянська, голова Округи Н.Дж.

У світлу пам'ять Почесної членки СУА **д-р Теодозії Савицької** складаємо **50.00 дол.** на Тривалий Фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА.

Богдан і Марія Полянські.

Замість квітів у пам'ять **д-р Теодозії Савицької** 73-й Відділ в Конн. складає **25.00 дол.** на Тривалий Фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА.

Оксана Дідковська.

У пам'ять **бл. п. Ярослава Тимочка** складаємо **25.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

Д-р Микола і Христина Баранецькі.

З приводу смерти мого брата **бл. п. Алекса Куцака** у Варшаві, в Польщі складаю **50.00 дол.** на Фонд допомоги сиротам в Україні через Стипендійну Акцію СУА.

Стефанія Маланчук, Лорейн, Огайо.

Складаю **100.00 дол.** у пам'ять моєї найдорожчої **бабусі Дозі Савицької** на Тривалий Фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА. Даток призначений для стипендіяток в Бразилії.

Христя Савицька Гладка.

У пам'ять **бл. п. Теодозії Савицької**, колишньої голови 57-го Відділу СУА, 57-ий Відділ складає **50.00 дол.** на Тривалий Фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА.

Катерина Мельник.

У світлу пам'ять дорогого вуйка **бл. п. Степана Рожанковського** складаємо **100.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні.

Наталія і Мирон Возняки з родиною.

У пам'ять **бл. п. мґра прав Стефана Рожанковського** складаємо **200.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

Лев і Ірена Кушнірі.

Замість квітів на свіжу могилу мого вуйка **св. п. Стефана Рожанковського** складаю **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

Марія Фіґлюс з дітьми і внучкою.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. мґра Стефана Рожанковського** членки 64-го Відділу СУА зложили на Стипендійний Фонд СУА: **50.00 дол.** — Богдан і Наталія Ковалі, **35.00 дол.** — 64-ий Відділ СУА; **25.00 дол.** — Роман і Міля Рогожі; **по 20.00 дол.** — Юрій і Христя Навроцькі, Юрій і Дарія Костіви; **по 10.00 дол.** — Люба Артимішин, Наталія Білоус, Стефанія Пурій, Софія Солдан, Галина Ціґаш. Родині покійного висловлюємо глибокі співчуття.

Галина Ціґаш, стипендійна референтка 64-го Відділу СУА.

Замість квітів у пам'ять **мґра Стефана Рожанковського**, чоловіка Почесної голови СУА Івонни Рожанковської, на Стипендійну Акцію СУА зложили: **100.00 дол.** — Богдан Чайковський; **по 50.00 дол.** — Олександра Кіршак, Бернард і Анна Кравчуки, Ольга Смаль, Ярослав і Марія Томоруги, Донна Чехович; **35.00 дол.** — Мирослав і Люба Прокопи; **по 25.00 дол.** — Люба Більовщук, Марта Данилюк, Ірина М. Кашубинська, Ярослав і Ірина Куровицькі, Дмитро і Стефанія Косовичі, Надія Попель, Ростислав і Галя Ратичі, Ольга Тритяк.

Замість квітів на свіжу могилу світлої пам'яті **Валі Снігури**, дружини нашого довголітнього приятеля Євгена, складаємо **25.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА (через 49-ий Відділ СУА в Боффало, Н.Й.).

Оксана і Михайло Салдити.

У десяту річницю смерти мого незабутнього чоловіка священика **Івана Семенюка** і в першу річницю смерти мого другого чоловіка д-ра **Стефана Бойка** складаю **100.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА (через 90-ий Відділ СУА) з призначенням на допомогу студентам-сиротам в Україні.

Ірина Семенюк-Бойко.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Ольги Фостяк** складаємо **25.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА (через 56-ий Відділ СУА) на допомогу сиротам в Україні. Дорогій Марті і родині висловлюємо співчуття.

Іванна і Михайло Яремки.

У світлу пам'ять **Теодозії Савицької** складаємо (через 93-ий Відділ СУА) **50.00 дол.** на Тривалий Фонд ім. д-р Теодозії Савицької.

Ірина і Ярослав Остап'юки.

Замість квітів на свіжу могилу **д-р Ірини Крамарчук**, нашої дорогої братової і тети, складаємо на Стипендійний Фонд СУА на стипендії в Україні (через 47-ий Відділ в Рочестері, Н.Й.): **по 100.00 дол.** — Марта В. Крамарчук, Галя і Мирон Тицькі, Марія і Іван Крамарчуки, Irene & Gary Wolfe, Lydia & Ronald Stevens. Синові Богданові з родиною і родині покійної Ірини висловлюємо глибоке співчуття.

Марія Крамарчук.

У пам'ять **бл. п. д-р Ірини Крамарчук** на Стипендійний Фонд СУА для стипендій в Україні зложили: **по 100.00 дол.** — Іка Кознарська і Хозе Касанова, Соня і Ричард Котляр-Шумель, Оля і Людко Зарицькі; **по 75.00 дол.** — Слава і Орест Менцінські; **по 50.00 дол.** — Дарія і Данило Будана, Богдан Чайковський, Оксана Гной, Оля і Мирон Гнатейки, Уляна і Богдан Кобзарі, Бернад і Анна Кравчуки, Галина і Богдан Кутки, Марія і Богдан Полянські, Дарія і Володимир Рудакевичі, Дарія і Орест Темницькі; **по 25.00 дол.** — Марта Боровик, Таїсса і Матвій Мелешки, Софія і Андрій Фарміги, Оля Іваськів, Дзвінка і Юрій Яцикевичі; **по 20.00 дол.** — Даніела Володарчук, Ірена Цапар, Анна Ваньо.

Богдан Крамарчук.

У пам'ять Почесної членки СУА **д-р Теодозії Савицької** складаю **50.00 дол.** на Тривалий Фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА.

Віра Скоп.

У пам'ять **д-р Теодозії Савицької**, Почесної членки СУА, на Тривалий Фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА складаємо **25.00 дол.**

73-й Відділ СУА.

У пам'ять **магістра Романа Чорнобіля** складаємо **333.00 дол.** (value of 3 IBM Stocks) на Стипендійний Фонд СУА для продовження стипендії стипендіятові 9-го Відділу СУА в Бінггемтоні, Н.Й.

Марія і Любомир Зобніви.

У пам'ять моєї дружини **бл. п. Іванки Бучак** складаю **1,477.01 дол.** (16 shares GE stock) (через 99-ий Відділ СУА), на допомогу сиротам при Стипендійній Акції СУА.

Мирон Бурчак.

У пам'ять **бл. п. д-ра Романа Сосенка** складаю (через 84-ий Відділ СУА), **250.00 дол.** на

Стипендійну Акцію СУА для продовження стипендії Софії Тими в Польщі.

Галина Сосенко.

In memory of **Walter N. Drewnicky** family and friends contributed **\$475.00**, through Branch 122, to the UNWLA Scholarship Fund to be used for stipends in Ukraine: **\$100.00** – Myra Snylyk; **\$90.00** – Staff of Urgent Care Associates; **\$50.00** – Mr. & Mrs Jones; **\$40.00** – Mr. & Mrs. Steve Kosteck; **\$25.00** – Luba Chliwniak, Katherine Fostiak, Jean E. Hayes, Mr. & Mrs. Homiak, Mr. & Mrs. J. Perun, Mr. & Mrs. F. Vettorel; **\$20.00** – Mary Boardman, George & Oksana Melnykovych; **\$15.00** – Mr. & Mrs. S. Tkachyk.

Irene Drewnicky, President
UNWLA INC, BR. 122.

У світлу пам'ять Почесної голови СУА **бл. п. Лідії Бурачинської** складаємо **100.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

1-ий Відділ СУА в Нью-Йорку.

In memory of **Semen Kohut** the following donated a total of **\$110.00** to the UNWLA INC. Scholarship Fund for stipends for orphans in Ukraine: **\$50.00** – John & Arlene Neale; **\$20.00** – Myron & Donna Swidersky; **\$10.00** – Myron Krywulych, Mr. & Mrs. Bohdan Nauholnyk, Mr. & Mrs. John Sajta, Anthony & Justyna Szyjka.

Anna Kohut, Amsterdam, N.Y.

У пам'ять **бл. п. Олени Кульчицької**, яка від 1953 року була дуже діяльною і жертвенною членкою 10-го Відділу СУА, на Стипендійний Фонд СУА для допомоги школярам в Україні склали: **по 25.00 дол.** — Богдан і Христина Кульчицькі, д-р Ярослав і Марія Колибабюки; **по 20.00 дол.** — Теодозія Гарасевич, Анна Заброцька, Богдан Кульчицький, Соня Косик, Ірина Козак; **по 10.00 дол.** — Галина Гомзяк, Анна Кос, Анна Косак Вомпел, Юліян Захарчук, Анна Матковська, Стефанія Нетяга, Надія Опучинська, Марта і Христина Озарківи, Ольга Столківська, Йосифа Филипович, Мира Шант.

Замість квітів у пам'ять **д-р Теодозії Савицької** на Тривалий фонд імені д-р Теодозії Савицької при Стипендійній Акції СУА через 66-ий Відділ СУА зложили: **50.00 дол.** — Надія Микитей; **45.00 дол.** — 66-ий Відділ СУА; **по 20.00 дол.** — Ірена Гладка, Марія Кульчицька; **15.00 дол.** — Оріся Марків; **по 10.00 дол.** — Ірина Гриневич, Емілія Іванів, Александра Кизик, Євгенія Лужницька, Ірена Мандич.

Ірена Гладка.

У пам'ять **бл. п. Ірини Крамарчук** складаю **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА для стипендій в Україні.

Віра Сендзік.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Анни Маркевич** матері Меланії Банах і Наталії Бенсон (через 86-ий Відділ СУА) на Стипендійну Акцію СУА зложили **1,355.00 дол.:** **200.00 дол.** — Меланія Банах, Kupczaks, Bartos & Buschs; **160.00 дол.** — Employees of NYU Downtown Hospital; **100.00 дол.** — Наталія Бенсон, М. Оксана Бачинська, Анна і Бернад Кравчуки; **50.00 дол.** — Люба і Данило Більовщукі, Христя Дулін і Ольга Стефанович, Лідія і Михайло Гуки, Галина Гураль, Юлія Криса, Марія і Богдан Полянські, Галина і Ростислав Ратичі, Любомира Сілецька; **30.00 дол.** — Оксана Стеранка; **25.00 дол.** — Марійка Фітьо, Оріся і Юрій Яцусі.

У третю річницю смерті моєї дорогої і незабутньої доні **Улясі Крижанівської** складаю **250.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА для стипендій в Україні (89-ий Відділ СУА у Кергонксоні).

Зеновія Ковальська.

Екзекутива СФУЖО пересилає всім членкам СУА найщиріші вислови співчуття з приводу відходу у вічність **бл. п. Лідії Бурачинської**. На своєму останньому засіданні 19 лютого ц. р. Екзекутива вирішила вшанувати пам'ять Покійної. У 40-ий день була відслужена св. Літургія за душу Лідії Бурачинської і опісля жалібні сходи. Екзекутива вирішила переслати Управі СУА **1,000.00 канадійських дол.** з призначенням на ТРИВАЛИЙ ФОНД ім. Л. БУРАЧИНСЬКОЇ. Нехай пам'ять про Покійну залишиться з нами на довгий час.

Оксана Соколик, голова СФУЖО,
Іванна Кушпета, секретар.

ПОЖЕРТВИ

ВІД 16 ЛИПНЯ 1999 р. ДО 31 СЕРПНЯ 1999 р.

7,068.00 дол. — Н. Н., додаток до постійного фонду в пам'ять чоловіка (86);

3,506.29 дол. — Із спадку Почесної голови СУА Лідії Бурачинської (90);

по 2,000.00 дол. — Arthur V. Belendiuk, Smithwick & Belendiuk, P. C., Юрій і Вікторія Міщенко (98);

1,000.00 дол. — 28-ий Відділ СУА;

750.00 дол. — Люба Палашевська (111);

600.00 дол. — 12-ий Відділ СУА;

460.00 дол. — Стефан Матковський (120), Микола і Джермейн Міляничі (93);

400.00 дол. — 17-ий Відділ СУА;

360.00 дол. — Богдан і Анна Керницькі, ПА;

по 300.00 дол. — Walter Ostapiak (83), Юрій і Оріся Яцусі (98);

275.00 дол. — Богдана Більовщук (4);

250.00 дол. — Ліга українських католицьких жінок Канади при парафії Св. Духа (БУК);

245.00 дол. — Irwin C. Radezky, Brooklyn;

220.00 дол. — Денис і Мирослава Стахиви (65);

210.00 дол. — Марія Оксана Бачинська (86);

200.00 дол. — Олена Войтович (102);

по 100.00 дол. — Роман і Галина Поритки (56),

Дарія Сірко;

90.00 дол. — д-р Роман Л. Цирик;

по 50.00 дол. — John & Doreen Rudan (86), Марія Стефанишин (56), Юрій і Марія Українські (86), Роман і Олександра Яськіви (56);

21.00 дол. — Рената Бігун (28);

20.00 дол. — Атанас і Катерина Кобрини (56).

У ПАМ'ЯТЬ

У світлу пам'ять моєї дорогої і незабутньої двоюрідної сестри **Лідії Бурачинської** складаю **25.00 дол.** на Тривалий Фонд її імені, метою якого є надавати стипендії тим, які студіюють народне мистецтво в Україні.

Люба Онуфренко.

43-й Відділ СУА у Філядельфії пересилає **235.00 дол.** на Тривалий Фонд ім. Почесної голови СУА і Почесної голови СФУЖО **бл. п. Лідії Бурачинської-Рудик** з призначенням на стипендії студентам народного мистецтва в Україні. Пожертви зложили: **25.00 дол.** — Анна Максимович; **по 20.00 дол.** — Катря Березяк, Марія Віршук, Марія Данилів, Анастасія Жилава, Кароліна Конрад, д-р Наталія Коропецька, Марія Куземська, Людмила Чайківська, Ліза Чепіль; **по 10.00 дол.** — Стефа Григорчук, Анна Олійник, Ольга Стулковська.

Анна Максимович,
голова 43-го Відділу СУА у Філядельфії, ПА.

Повідомляємо, що шкільний рік в Європі вже почався, тому просимо опікунів, які мають або бажають мати стипендіатів у Польщі, Хорватії, Румунії, Італії, Україні та інших європейських країнах вплатити стипендії, щоб ми могли їх вислати якнайскорше. Просимо ласкаво передати Ваш чек, виставлений на **UNWLA INC.**, референтці стипендій Вашого відділу, або прислати до Стипендійного бюро СУА

UNWLA INC. SCHOLARSHIP PROGRAM
PO BOX 24
MATAWAN, NJ 07747

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ!

М. Оріся Яцусь,
скарбник комісії стипендій
СУА.

Люба Більовщук,
референтка стипендій
СУА.

Спростування

В "Нашому Житті" за жовтень ц.р. у списку жертводавців на "Пресовий Фонд" (стор. 33, ліва колонка) слід читати: "На свіжу могилу **бл. п. д-ра Данила Гусар-Струка...**"

Перепрошуємо за недогляд.

ПЕРЕДПЛАТА "НАШОГО ЖИТТЯ"

**НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК
ПІД ЯЛИНКУ, З НАГОДИ ІМЕНИН, УРОДИН ТА ІНШИХ ПОДІЙ
А ТАКОЖ РІДНИМ І ДРУЗЬМ В УКРАЇНУ**

Замовлення просимо прислати враз із передплатою журналу до адміністрації "Нашого Життя", подаючи докладну адресу англійською та українською мовами і місяць, від якого почати висилку журналу.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ДАТКИ ДО УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

ВІД 1-го ДО 31-го ЛИПНЯ 1999 р.

ТРИВАЛИЙ ФОНД

На Тривалий Фонд ім. Зиновія і д-р Теодозії Савицьких в пам'ять **д-р Теодозії Савицької** зложили **23.00 дол.**

Дарія Химич.

ДАТКИ

2,000.00 дол. — Теодозій і Ольга Зазулі;
1,000.00 дол. — Яр і Ірена Моцюки;
50.00 дол. — Марія Андрейко;
по 30.00 дол. — Іва Лісікевич, Володимир і Анна Столярські, Софія Салдан;
по 20.00 дол. — Любов Волинець, Юрій і Зоряна Ставничі, Ірина Зелена, Іванна Попадюк;
15.00 дол. — Зінаїда Миськів;
по 10.00 дол. — Андрій і Евелін Кейбіди, Теодор Небор.

БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

1,000.00 дол. — Микола Бойчук (Day's Inn);
700.00 дол. — Орест і Лідія Глюти;
500.00 дол. — Михайло Ковальчук (Chevron Products Company);
150.00 дол. — Олег і Христина Данилюки (AT&T Foundation);
25.00 дол. — Стефанія Обушак.

З НАГОДИ

З нагоди вінчання **Марка Думина і Марти Озбі**, внучки моєї приятельки Ольги Гоєвич, складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Молодому подружжю бажаю "Многая Літа".

Ярослава Лабка.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У пам'ять **св. п. Валі Снігури**, дорогої і вірної подруги співжиття, складаю **5,000.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Євген Снігура.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Валі Снігури** датки на Будівельний Фонд УМ зложили: **50.00 дол.** — Галина Кохановська; **по 25.00 дол.** — Ліда Марковська, Дарія Коструб'як, Дора Хариш; **по 20.00 дол.** — Раїса Зеленська, Ганна Самутин; **по 15.00 дол.** — Люба Мельник; **10.00 дол.** — Ірена Яворська.

Замість квітів на могилу **бл. п. Ірини Хойнацької-Чайківської**, моєї дорогої і незабутньої товаришки з гімназії і тайного Пласту, складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ (через 64-ий Відділ СУА). Родині висловлюю глибоке співчуття.

Ольга Жарська-Дзядів.

На нев'янучий вінок у пам'ять **бл. п. Ірини Чайківської** складаю **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Ірена Кливак.

У пам'ять **бл. п. Михайлини Книш**, мами голови СУА Ірини Куровицької, складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Управа і членки 64-го Відділу СУА.

У пам'ять **бл. п. Михайлини Книш**, мами Ірини Куровицької і Наталки Думи, складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Христя і Юрій Навроцькі.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Михайлини Книш** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, а донькам Наталії Думі і Ірині Куровицькій з родинами висловлюємо щирі співчуття.

Володимир і Софія Костюки.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Михайлини Книш** датки на Будівельний Фонд УМ зложили: **200.00 дол.** — Стефан і Володимира Сливоцькі; **по 100.00 дол.** — Євген і Євгенія Івашківи, Марта Пеленська, Віра Менцінська, Товариство "Самопоміч" в Нью-Йорку, Ярослав і Марія Томоруги, Ярослав і Віра Криштальські, Мирон і Ольга Гнатейки, Дарія Курилко; **по 50.00 дол.** — Іван і Ярослава Лучечки, Донна Чехович, Володимир і Олімпія Роговські, Микола і Люба Галіви, Марта Данилюк, Дмитро і Стефанія Косовичі, Ярослав і Катря Червоняки, Бернард і Анна Кравчуки, Василь і Зеновія Никифоруки, Порфірій і Тамара Панкевичі, Володимир і Катерина Воловодюки, д-р Юрій і Емілія Русини, Володимир і Ірена Криси; **40.00 дол.** — Дарія Дроздовська; **30.00 дол.** — Ярослав і Галина Оберишини; **по 25.00 дол.** — Олександра Кіршак, Мирослав і Надія Шмигелі, Марія Раковська, Володимир і Анна Рак, Олег і Оксана Лопатинські, Ярослав і Лідія Черники, Павло і Люба Михалевичі, Стефанія Савчук, Данило і Люба Більовшукі, Ольга Тритяк, Богдан і Марія Полянські, Олександра Крумшин, Яр і Ірена Моцюки, Орест і Лідія Глюти, Олег Савків, Володимир і Богдана Слижі, Олександра Яблонська, Євген і Теодозія Федаки, Олександр і Джон Мжиглоцькі, Іванна Шкарупа; **по 20.00 дол.** — Михайло і Ірена Д'Алессіо, Іван і Ірена Мокривські, Віра Шуль; **по 10.00 дол.** — Ольга Літепло, Надія Савчук.

Вшановуючи пам'ять **бл. п. Михайлини Книш**, мами Ірини Куровицької та Наталії Думи, складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. **119-ий Відділ СУА.**

У світлу пам'ять **бл. п. Олександри Різник**, першої голови управи Українського Музею, та заступниці голови СУА, складаємо **150.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею. Родині покійної наші щирі співчуття.

Екзекутива Союзу Українок Америки.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Дарії Хухри** датки на Український Музей зложили: **200.00 дол.** — д-р Олександр Клос; **по 100.00 дол.** — д-р Мирон Клос, д-р Зенон Клос; **25.00 дол.** — Мирослав і Дарія Трешневські.

У пам'ять **бл. п. проф. Івана Близнака** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ (через 89-ий Відділ СУА в Кергонксоні, Н.Й.). Родині покійного висловлюємо щирі співчуття.

Данило і Анна Слободяни.

Закінчення на стор. 36

ХРИСТИНА ЛИСОВЕЦЬКА

ЛИСТОПАДОВІ КАЗКИ

Гуляє вітер з листям,
Летять листки шовкові
І спогади колишні
Встають листопадові.

Коли в осінній ранок
На рідне, вільне місто
Тихесенько спадали
Листочки золотисті.

Коли в промінні ранку
Вставала давня слава.
З могили українська
Вставала знов Держава..

Коли бої лунали
Між мурами у Львові
І кров'ю записались
Казки листопадові.

Летять листки шовкові,
Шепоче вітер з листям,
Казки листопадові
Снуються золотисті.

ЮРІЙ ШКРУМЕЛЯК

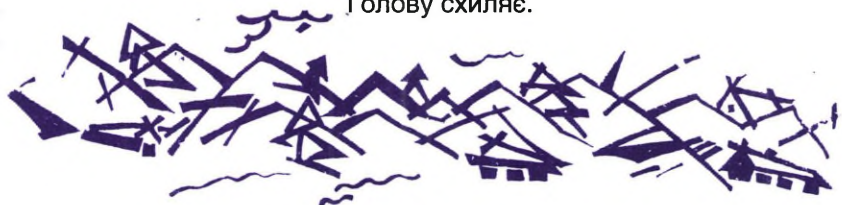
ДЕ УКРАЇНА?

Україна в давній славі,
В козацьких пригодах,
На завітчаних левадах,
В чистих синіх водах.

Україна в тих долинах
І високих горах,
На степах буйних, широких,
У гаях, у борах.

Україна в білих селах,
У густих садочках,
У хрещатому барвінку,
У синіх квіточках.

Україна на яворах
Пташкою співає
На стрілецькій могилі
Голову схиляє.

ІВАН ГНАТЮК

ПЕРЕДЗИМ'Я

Уже глибока осінь.
Так тихо вдалині.
Дерева — наче лосі, —
Тривожні і сумні.

Зима — не за горами,
Вже вицвіла краса,
Лише вгорі над нами
Синіють небеса.

Я так люблю стояти
Й дивитись з-під руки,
Як, наче гусенята,
Пливуть собі хмарки.

Ген-ген до небокраю
Пливуть кудись у світ,
А я стою й махаю
Рукою їм услід.

У БІДІ ПІЗНАЄШ ДРУЗІВ

Білка Вустя була заклопотана — у лісі раптом стало дуже холодно й вона подумала, що скоро полетять з неба білі мушки-сніжинки, вкриють дерева, а в неї дупло ще не готове на зиму. От біда! Вона заметушилась, наносила сухої травички, моху, пташиного пір'ячка, притовкла лапками й була задоволена. В дуплі, на високому дубі, стало тепло й затишно. В глибині дупла був ще й сховок на поживу. Білка наносила туди й горіхів, і каштанів. “Треба ще призбирати горішків, — подумала вона, — під корінням закопати так, щоб не побачили ті білки-ледащиці, які ласі не чуже”. Не довго думаючи, білка Вустя взяла торбинку й поскакала далеченько — вона знала, що там, мабуть, можна назбирати горіхів ще цілий міх.

А тим часом у лісі залунали людські глоси. Ой, недобрий це знак, звірята припишкли, поховалися. Не люблять лісові звірі людей, бо добра від них не чекай! А людям потрібно було собі хату будувати й шукали вони дерева. Вибирали таке, щоб було грубше й міцніше. “Ось цього дуба спиляємо, він якраз і буде нам добрий!” — сказав один вусатий чоловік. І тоді під людськими гострими пилками й сокирами застогнав, зашелестів жалібно дуб і зі скрипом повалився на землю...

Прискакала білка Вустя з торбою горішків і мало не зомліла — на землі лежало дерево, її розлогий дуб, де було її тепленьке дупло на зиму. Аж сльози покотилися в бідної — нема в неї тепер хатки й запас поживи пропав! Та сльозами лихові не зарадиш, треба шукати друзів, щоб порятували в біді. Побачила вона кума Крота та й питає: “Кумцю Кроте, чи не пустиш мене до себе на зиму? Я тобі горішками відплачу, в мене така біда!” А кум Кріт наче й не чув, сховався в нірку й мовчить, а потім по надумі каже: “Тісно в моїй норі, кумасю, нема в мене місця для тебе”. Поскакала білка Вустя до дядька Єнота й проситься жалібно: “Дядечку Єноте, в мене таке лихо сталося, дупло моє люди зруйнували, пустіть мене до себе на зиму, я вам навесні віддячуся!” Єнот подивився на Вустю, почесав за вухом і каже: “Я б тебе пустив, так боюся, що звірі будуть з мене сміятися, скажуть, що за дурний єнот, що білку собі до пари взяв. Шукай собі краще притулку в свого роду”. І з цими словами сховався в норі.

А в лісі вже вітер шумить, холодом несе, у бідної білки Вусті й лапки померзли. Присіла

вона на гілочку перепочити й тремтить. Аж чує, що Дятел дерево довбає — тук-тук, тук-тук! — і на білку поглядає, а тоді й каже: “А чого це ти, білочко, так трусишся, що аж гілка під тобою тремтить? Чи не злякав тебе хтось?” — “Ні, пане Дятле, я бездомна, мене люди розорили, дупла не маю... Просилася вже й до кума Крота, й до дядька Єнота та вони відмовили мені притулку”. ...Дятел наклав окуляри, подивився на білку Вустю й шкода йому стало її знедоленої: “Ось тут недалеко моє гніздо, каже, — піди зігрійся та не журися, я тобі нове дупло зроблю”.

Умостилась білка Вустя у просторому Дятловому гнізді, розпушила свій хвостик, накрилася й тепло їй стало, а найбільше зігріла її Дятлева доброта. На другий день побачила, що її нова хатка вже готова — добряга Дятел і вночі працював, щоб їй дупло скінчити.

— “Чим же я відплачу вам, пане Дятле, за ваше добро? — спитала Вустя. — Ось беріть цю торбинку горішків від мене!” Але Дятел похитав головою: “Ні, дякую, я плати не візьму від тебе ніякої, бо ти бідніша за мене. А горішків я не їм, в мене інша дієта — їм комах, жучків, гусінь та хробачків”.

Обжилася білка Вустя в новому дуплі й з того часу була з паном Дятлем у великій дружбі, хоч і був він із пташиного роду, бо самі скажіть — хіба таке добро забувається?

Рисунок Христини Мізур

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

СТЕФАНІЯ ДЕМЧУК

23 липня 1999 року після довгої недуги відійшла у вічність 90-літня членка відділу **Стефанія Демчук**.

Народилася Стефанія у Винниках біля Львова в 1909 році в родині Івана Банаха та Катерини, з дому Леховіт. У Винниках провела дитячі та юнацькі роки, потім закінчила учительський семінар сестер Василянок у Львові і там розпочала учительську працю.

У 1938 році Стефанія виходить заміж за Миколу Демчука, у 1940 році народжується доня Зоряна-Ірена. В середині 50-тих років родина переїжджає до Польщі, у Вроцлаві Стефанія продовжує вчительську працю. У 1958 році разом з дочкою переїздить до Америки, поселяється у Клівленді. На насущний хліб заробляє фізичною працею, але знаходить час для участі в СУА, в ряди якого включається після приїзду на американську землю. Маючи хист до мистецтва, Стефанія у вільний час малює, її картини не раз були розіграні в лотерії на різні добродійні цілі під час імпрез. По суботах працювала в Рідній школі, навчаючи дітей української мови, мала підхід до дитячої душі, вміло впоювала любов і пошану до всього рідного, українського.

До останніх днів життя Стефанія була доброю мамою, люблячою бабусею для внучок та правнучки, завжди була доброзичливою.

Під час панахиди, виконуючи свій сумний обов'язок, покійну попрощала голова 33-го Відділу Міля Русин, висловлюючи співчуття від всіх членок залишених в смутку дочці Зоряні з чоловіком, їхнім доням з родинами та сестрі Антонії Дубок з родиною. Згідно давнього звичаю 33-го Відділу, Почесна членка СУА Ірина

Кашубинська поклала в домовину грудку землі з могили патронки відділу Лесі Українки. У пам'ять всіх, хто знав покійну Стефанію Демчук, вона залишить надовго як людина доброї душі, трудівниці, що дуже любила свій рідний край—Україну.

Ніна Кулакова-Сікора, пресова референтка 33-го Відділу СУА.

АННА ДАНИЛЕВИЧ

2 серпня 1999 року відійшла у вічність членка 33-го Відділу СУА **Анна Данилевич**.

Народилась Анна 17 вересня 1923 року в сім'ї Івана та Пелагії Гнатів у селі Зашковичі на Львівщині. В родині було п'ятеро дітей. У 1943 році двадцятирічну Анну забирають на працю до Німеччини. Там і зустріла вона свого майбутнього чоловіка Петра Данилевича. З лютого 1946 року вони одружуються, через рік народжується доня Марія, пізніше—син Богдан.

Зміни, що відбулися в Галичині по Другій світовій війні, не дозволили молодому подружжю повернутись у рідний край, і у 1949 році доля заносить їх до Клівленду в Америці. Тут сім'я втратила третю дитину ще немовлям — сина Степана. Немає

меж материнському горю, але Анна знайшла сили для праці та участі в релігійному і громадському житті. Крім праці, вона належала до Золотого Хреста та Апостольства Молитви при Соборі св. Йосафата, входила до складу батьківського комітету осередку СУМу, була членкою господарської референтури 33-го Відділу СУА. Як парафіянка належала до церкви Покрови Пресвятої Богородиці. Доклала всіх сил, щоб виховати своїх дітей в національному та релігійному дусі. Тяжко пережила Анна у 1983 році втрату чоловіка Петра, але життя йшло далі, даючи можливість радити з успіхів дітей—сина Богдана з синовією Іриною, доні Марії з зятем Євгеном, біля яких проживала останні роки життя. Тішилася сімома внуками (серед них і трійнята від сина Богдана), допомагала ростити і виховувати їх. І хоч сили вже в досить слабкому здоров'ї весь час слабшали, Анна по можливості відвідувала різні імпрези, головним чином СУА, дуже шануючи цю жіночу організацію і вважаючи за щастя бути її членкою. У січні ц. р. Анна поховала свою сестру Марію Вирстюк, ще одна сестра живе в Україні.

Покійна мала добру і лагідну вдачу, вміла знайти для кожного привітне слово, мала багато добрих знайомих і друзів. Під час панахиди, виконуючи сумний обов'язок, прощальне слово від членок 33-го Відділу сказала заступниця голови Оля Дем'янчук, а Почесна членка СУА Ірина Кашубинська поклала в домовину покійної грудочку землі з могили Лесі Українки.

Вічна їй пам'ять.

Ніна Кулакова-Сікора, пресова референтка 33-го Відділу СУА.

Закінчення зі стор. 33

Замість квітів на могилу дорогого нам інженера-архітектора **бл. п. Юліяна Ястремського**, який помер в Нью-Йорку 18 червня 1999 р., складаємо **100.00 дол.** на Український Музей.

Д-р Осип і Лідія Оришкевичі.

У пам'ять нашого кузена **бл. п. Мирона Смолія** складаємо **100.00 дол.** на потреби Українського Музею в Нью-Йорку. Родині висловлюємо щирі співчуття.

Євгенія і Євген Івашківи.

In memory of **Aleksandra Kohut**, past President and Secretary of Branch 24 of the Ukrainian National Women's League in Elizabeth, N.J., we are donating **&50.00** to The Ukrainian Museum.

UNWLA Branch 24.

У пам'ять мого батька складаю **100.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Анна Макух.

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ!

Управа та адміністрація УМ.

United States Postal Service

Statement of Ownership, Management, and Circulation

1. Publication Title: OUR LIFE; 2. Publication Number: 4 1 4 - 6 6 0; 3. Filing Date: Sept., 1999; 4. Issue Frequency: Monthly except August; 5. Number of Issues Published Annually: 11; 6. Annual Subscription Price: \$30.00; 7. Complete Mailing Address of Known Office of Publication: 108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003; 8. Complete Mailing Address of Headquarters or General Business Office of Publisher: 108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003; 9. Full Names and Complete Mailing Addresses of Publisher, Editor, and Managing Editor: Rebecca Dusa, 212-533-4646; 10. Owner: Ukrainian National Womens League of America, Inc. 108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003; 11. Known Bondholders, Mortgagees, and Other Security Holders Owning or Holding 1 Percent or More of Total Amount of Bonds, Mortgages, or Other Securities: None; 12. Tax Status: Nonprofit organization authorized to mail at nonprofit rates.

13. Publication Title: OUR LIFE; 14. Issue Date for Circulation Data Below: Sept., 1999; 15. Extent and Nature of Circulation: Total Number of Copies (Net press run) 3202; Paid and/or Requested Circulation (Sum of 15b, 15c, 15d, 15e, and 15f) 3132; Total Distribution (Sum of 15d, and 15e) 30; Total Copies (Sum of 15g, and h) 3202; Total Paid and/or Requested Circulation (Sum of 15b, and 15c) 3132; Total Free Distribution (Sum of 15d, and 15e) 30; Total Distribution (Sum of 15c, and 15f) 3162; Copies not Distributed 40; Total (Sum of 15g, and h) 3202; Percent Paid and/or Requested Circulation (15c divided by 15g times 100) 99%.

16. Publication of Statement of Ownership: Oct., 1999; 17. Signature and Title of Editor, Publisher, Business Manager, or Owner: Yelena Chaban.

I certify that all information furnished on this form is true and complete. I understand that anyone who furnishes false or misleading information on this form or who omits material or information requested on the form may be subject to criminal sanctions (including fines and imprisonment) and/or civil sanctions (including civil penalties).

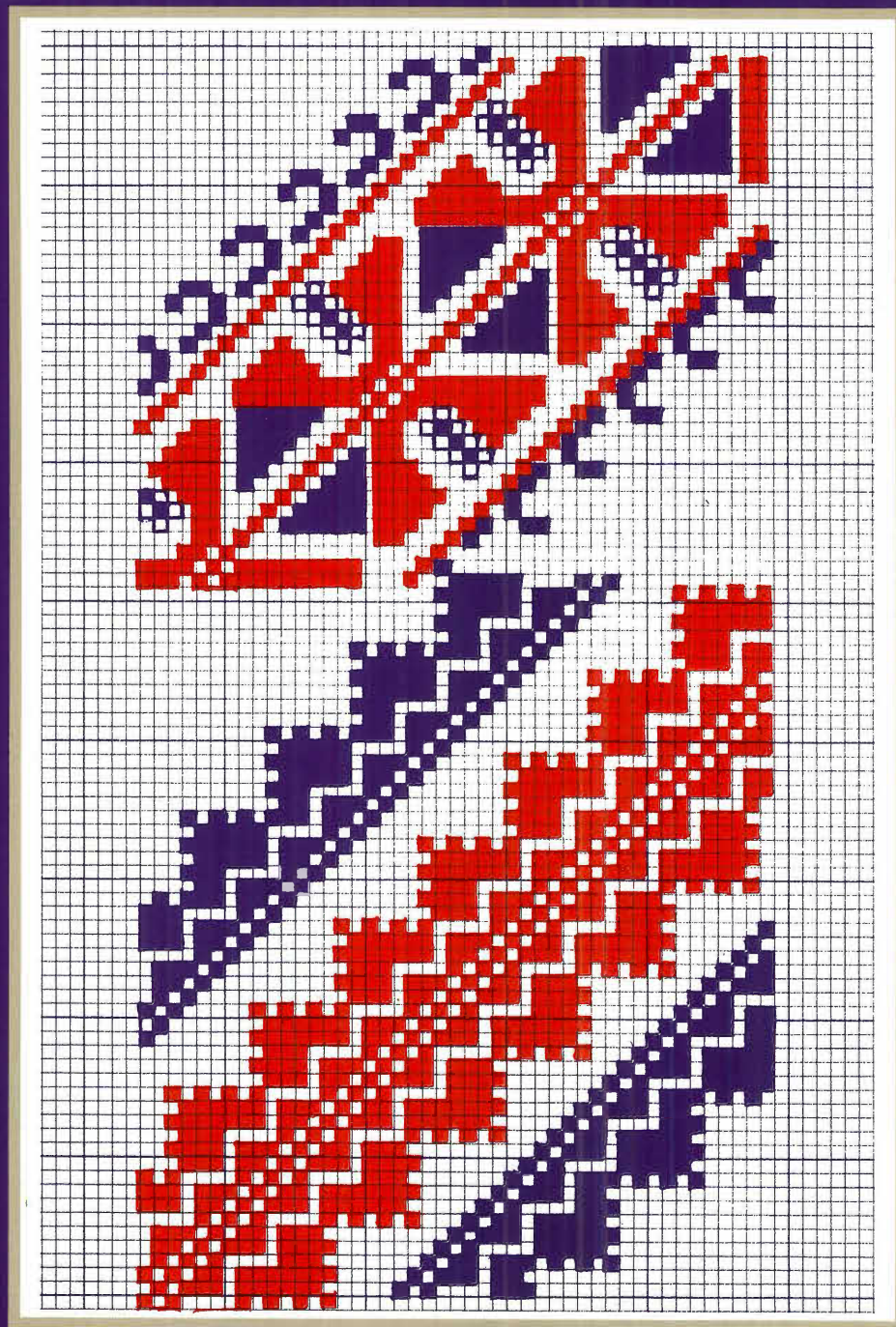
Instructions to Publishers

- 1. Complete and file one copy of this form with your postmaster annually on or before October 1. Keep a copy of the completed form for your records.
2. In cases where the stockholder or security holder is a trustee, include in items 10 and 11 the name of the person or corporation for whom the trustee is acting. Also include the names and addresses of individuals who are stockholders who own or hold 1 percent or more of the total amount of bonds, mortgages, or other securities of the publishing corporation. In item 11, if none, check the box. Use blank sheets if more space is required.
3. Be sure to furnish all circulation information called for in item 15. Free circulation must be shown in items 15d, e, and f.
4. Item 15h. Copies not Distributed, must include (1) newspaper copies originally stated on Form 3541, and returned to the publisher, (2) estimated returns from news agents, and (3), copies for office use, leftovers, spoiled, and all other copies not distributed.
5. If the publication had Periodicals authorization as a general or requester publication, this Statement of Ownership, Management, and Circulation must be published; it must be printed in any issue in October or, if the publication is not published during October, the first issue printed after October.
6. In item 16, indicate the date of the issue in which this Statement of Ownership will be published.
7. Item 17 must be signed.
Failure to file or publish a statement of ownership may lead to suspension of Periodicals authorization.

PS Form 3526, September 1998 (Reverse)

Periodicals Postage Paid at New York, NY and at
Additional mailing offices (USPS 414-660).

108 Second Avenue, New York, NY 10003

Буковинські узори. Додаток до "Українки", ч. 3, 15 березня 1939 р.
Із збірки Євгенії Бачинської-Федусевич. Вишивати нитками DMC помаранчевими ч. 900 і чорними
Patterns from the collection of Evhenia Bachynska Fedusevych.
Embroidered with DMC threads: orange 900 and black